

**havo - hbo
&
mbo - hbo**

**Monitoringsrapportage
aansluiting havo-hbo en
mbo-hbo regio Haaglanden
2023**

september 2023

Inhoud

Inleiding	2
Enkele algemene bevindingen over de doorstroom havo/mbo naar hbo	4
Doorstroom havo-hbo	6
Havo gediplomeerden in regio Haaglanden	6
Overstap havo naar vervolg	7
Instroom van havisten in de vier hogescholen in regio Haaglanden	10
Studiesucces, uitval en studiewissel van havo gediplomeerden bij de 4 hogescholen in de regio Haaglanden	11
Doorstroom mbo - hbo	13
Inleiding	13
Mbo 4-gediplomeerden van de vier mbo-instellingen per sectorkamer	13
Doorstroom vanuit het mbo naar het hbo	14
Hoe doen mbo-ers het in het hbo?	15
Diverse publicaties met onderzoek naar aspecten doorstroom havo-hbo en mbo-hbo	17
Vragen en aandachtspunten voor decanen, SLB-ers en studieloopbaancoördinatoren.	23
Bijlagen	25
Doorstroom havo-hbo	25
Instroom per opleiding in 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met een havo vooropleiding	27
Uitval en studiewissel bij 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met havo vooropleiding	29
Doorstroom mbo - hbo	31
Instroom per opleiding in 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met een mbo-vooropleiding	31
Uitval en studiewissel bij 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met een mbo vooropleiding	33

Inleiding

Om beter inzicht te krijgen in doorstroom, switch en uitval van enerzijds havo naar hbo en anderzijds mbo naar hbo is in deze notitie een aantal thema's geanalyseerd. Een vergelijkbare notitie is 2 jaar eerder verschenen in 202, maar toen in 2 afzonderlijke notities: havo-hbo en mbo-hbo.

Omdat deze notitie 2 jaar later verschijnt dan de voorgaande 2 notities bevat deze notitie geactualiseerde gegevens over waar mogelijk twee nieuwe inschrijvingsjaren.

Deze notitie kan gebruikt worden in gesprekken tussen o.a. bestuurders, directies, decanen en studieloopbaanbegeleiders havo-hbo en mbo-hbo, als opmaat naar verdere afspraken/acties. Spirit4you kan hierbij ondersteuning bieden. Aan het eind van deze notitie zijn een aantal vragen benoemd die de analyse en vervolgstappen kunnen ondersteunen.

Geraadpleegde bronnen zijn:

• DUO, Ministerie van OCW

(https://duo.nl/open_onderwijsdata/)

Nieuw is dat er met ingang van het schooljaar 2020-21 door DUO meer informatie beschikbaar gesteld is over de doorstroom van de ene schoolsoort naar de andere. Deze gegevens hebben betrekking op de doorstroom mbo-hbo en havo-hbo¹.

• Vereniging Hogescholen (VH) - Feiten en Cijfers

(<https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers>)

Daarnaast was de afdeling Informatievoorziening van de Vereniging Hogescholen bereid aanvullende maatwerkvragen te beantwoorden over instroom van studenten op vestigingsniveau van de hogescholen die bij dit onderzoek zijn betrokken.

Voor de regio Haaglanden zijn de havo- en mbo-opleidingen uit de volgende gemeenten betrokken:

- Den Haag
- Leidschendam-Voorburg
- Rijswijk
- Delft
- Pijnacker-Nootdorp
- Westland
- Zoetermeer
- Midden-Delfland
- Wassenaar

Dit is het werkgebied van Spirit4you en in onderstaande tekst zal voor dit gebied de term regio Haaglanden worden gebruikt.

Voor deze rapportage kon de website Scholen op de kaart (www.scholenopdekaart.nl) geen actuele gegevens beschikbaar stellen over externe doorstroom over havo-hbo, omdat zij deze gegevens niet kregen aangeleverd van het ministerie van OCW².

Voor de mbo-opleidingen geldt dat zij betrokken zijn bij deze notitie voor zover zij vestigingen hebben in dit werkgebied. Het betreft de mbo-instellingen die in het werkgebied van Spirit4you actief zijn en een samenwerkingsrelatie met Spirit4you onderhouden (ROC Mondriaan, mboRijnland, Lentiz, Yuverta). Er zijn wel enige studentgegevens op mbo-vestigingsniveau beschikbaar maar niet over doorstroom van mbo naar hbo.

De gegevens die tot augustus 2023 beschikbaar waren zijn in deze notitie verwerkt.

¹ Nadeel is dat deze cijfers betrekking hebben op scholen op BRIN-niveau en niet op nevenvestigingsniveau.

² Zie Nieuwsbrief Vensters VO-Raad 16 mei 2023

Verschillen ten opzichte van de vorige notitie

De open data van DUO laat zoals gemeld voor het eerst doorstroomgegevens zien over een reeks van een drietal schooljaren. Dit is een verbetering ten opzichte van voorgaande jaren. Dit is mogelijk geworden, omdat OCW een interpretatie van de AVG heeft gevolgd die een grotere beschikbaarheid van gegevens opleverde³. Dit is positief, omdat hiermee de vergelijkbaarheid tussen doorstroomgegevens van mbo en havo naar het hbo is vergroot. Een nadeel van deze gegevens is dat de gegevens beschikbaar zijn op het niveau van BRIN-niveau en niet op het niveau van nevenvestigingen, hetgeen betekent dat gegevens vaak niet beschikbaar zijn op het niveau van regio Haaglanden. Drie van de 4 bij dit onderzoek betrokken mbo-instellingen hebben een veel groter verzorgingsgebied dan regio Haaglanden (mboRijnland, Lentiz, Yuverta). Havo-opleidingen worden in de meeste gevallen binnen 1 school op 1 locatie gegeven.

Op grond van het bovenstaande blijkt het lastig om langer lopende trends goed in beeld te krijgen.

Door corona is er op een aantal punten veranderingen in onderwijsdeelname en doorstroom zichtbaar. Door versoepelde examenregels in het voortgezet en mbo-onderwijs slaagden meer leerlingen/studenten voor hun diploma. Geleidelijk aan zijn de examenregels weer minder soepel geworden. Op welke manier de effecten van corona precies doorwerken en hebben doorgewerkt is in deze notitie niet specifiek geanalyseerd.

Deze notitie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Enkele algemene bevindingen over de doorstroom van havo en mbo naar hbo
- Afzonderlijk hoofdstuk over de doorstroom havo-hbo
- Afzonderlijk hoofdstuk over de doorstroom mbo-hbo
- Literatuurbespreking van enkele bronnen die nader licht werpen op de doorstroom havo/mbo naar hbo
- Vragen en mogelijke actiepunten voor diverse ondersteuners (LOB/SLB begeleiders, decanen) op basis van de voorgaande hoofdstukken
- Bijlagen met enkele detailtabellen over de doorstroom havo-hbo en mbo-hbo

³ Zie https://duo.nl/open_onderwijsdata/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studentenstromen/leerlingen-en-studentenstromen.jsp

Enkele algemene bevindingen over de doorstroom havo/mbo naar hbo

In dit deel worden enkele algemenere bevindingen over enerzijds de doorstroom havo-hbo en anderzijds doorstroom mbo-hbo binnen de regio Haaglanden gegeven.

Als gekeken wordt naar het aantal geslaagden met een havodiploma valt op dat de trend dalende is. Het aantal havo-geslaagden daalde in regio Haaglanden in 2 jaar van 3097 naar 2649. Het slagingspercentage daalde in deze 2 jaar 97,6% naar 90,8%. De instroom in het hbo met een havo-vooropleiding is wel gedaald maar minder dan op het bovenstaande verwacht zou worden.

In het mbo lijkt er ook een daling van het aantal geslaagden op niveau 4, maar daar is moeilijker een beeld van te geven omdat er beperkter gegevens beschikbaar zijn van het aantal gediplomeerden per mbo-vestiging. Deze mbo-instellingen hebben verzorgingsgebieden die (veel) groter zijn dan regio Haaglanden.

Het percentage havo-geslaagden dat direct doorleert naar het hbo lijkt bij de havisten dalende: waar 2 jaar geleden nog bijna 77% direct doorstroomde van havo naar hbo, is dat 2 jaar later met 67%, bijna 10 procent minder.

Daarnaast zien we een daling van mbo-studenten binnen regio Haaglanden die gaan doorstuderen naar het hbo. De instroom in het hbo met een mbo-vooropleiding is ook gedaald.

Er kunnen hier diverse factoren een rol spelen, die invloed hebben op deze doorstroomgegevens. De coronajaren kunnen effect hebben gehad op deze slaagpercentages en studentstromen, omdat dit o.a. leidde tot beperktere kansen om naar het buitenland te gaan. Daarnaast ontstond er direct na corona een zeer gunstige arbeidsmarkt dat maakte dat minder mbo-gediplomeerden zijn gaan doorleren.

Succes in het hbo

Verskil in studiesucces in het hbo wordt zichtbaar in het aantal studenten dat binnen 5 jaar afstudeert. Bij studenten met een havo-vooropleiding zijn bij de grote hogescholen. De Haagse Hogeschool en Hogeschool Inholland met de vestigingen in Haaglanden, is na 5 jaar resp. 44 en 42% geslaagd. Bij de 2 vakscholen (Hotelschool The Hague en de Hogeschool der Kunsten) liggen deze succespercentages hoger. Na 8 jaar is het studiesucces in het hbo duidelijk toegenomen. Bij De Haagse Hogeschool is dit gestegen naar 71% en bij Hogeschool Inholland, bij de vestigingen in Haaglanden, is dit percentage 66%. Bij beide vakscholen is dit percentage ook gestegen, van de Hotelschool The Hague is dit 80% en de Hogeschool der Kunsten 90%.

Voor degenen met een mbo-vooropleiding heeft bij De Haagse Hogeschool ruim 38% na 5 jaar een diploma en bij Hogeschool Inholland 35,5%. Deze percentages stijgen na 8 jaar tot resp. 55 en 49%. De Hotelschool The Hague en de Hogeschool der Kunsten kennen hogere succespercentages en stijgen na 8 jaar tot resp. 65 en ruim 85%.

Uitval in het hbo

De uitval na 1 jaar van hbo-studenten met een havo vooropleiding bij de De Haagse Hogeschool en Hogeschool Inholland is resp. 14 en 17,2% en volgen daarmee de landelijke ontwikkelingen. Bij de Hotelschool The Hague is dit percentage 1,4% en de Hogeschool der Kunsten kende in het laatste jaar geen uitval.

Voor degenen met een mbo-vooropleiding zijn deze uitvalpercentages voor De Haagse Hogeschool en de Hogeschool Inholland met de vestigingen in regio Haaglanden na 1 jaar resp. 22,4% en 23,0%. Voor deze groep kan gelden dat zij na een mbo-4 een startkwalificatie hebben om alsnog naar de arbeidsmarkt te gaan. De Hotelschool The Hague en de Hogeschool der Kunsten kenden geen uitval van studenten met een mbo-vooropleiding. Landelijk is het uitvalpercentage 21,8%.

Wisselen van opleiding in het hbo

Het wisselen van opleiding na 1 jaar komt bij studenten met een havo vooropleiding bij De Haagse Hogeschool en de vestigingen van de Hogeschool Inholland in regio Haaglanden voor bij resp. 24,4% en 20,7%, Dit is een stijging ten opzicht van een jaar eerder en past bij de landelijke trend. Bij Hotelschool The Hague wisselde in het laatst bekende jaar 1,4% van studenten en bij de Hogeschool der Kunsten was dit percentage 0%.

Bij studenten met een mbo-vooropleiding zijn deze percentages voor het wisselen van een opleiding bij De Haagse Hogeschool en Hogeschool Inholland resp. 13,0 en 13,8%. Bij Hotelschool The Hague is het studiewisselpercentage 0% en bij Hogeschool der Kunsten 7,1%.

Dit betekent concreet dat uitval in het hbo vaker voorkomt bij degenen met een mbo-vooropleiding en dat het wisselen vaker voorkomt bij degenen met een havo-vooropleiding.

Doorstroom havo-hbo

Havo gediplomeerden in regio Haaglanden

Allereerst wordt een beeld gegeven van het aantal havo-gediplomeerden van de havo-opleidingen in regio Haaglanden.

Tabel. Aantallen havo - gediplomeerden en havo-opleidingen in regio Haaglanden

Havo-diploma behaald in schooljaar			
Gemeente en school	2019-2020	2020-2021	2021-2022
DELFT	420	386	367
Christelijk Lyceum Delft	186	180	173
Grotius College	77	64	82
Stanislas College	96	88	54
Stanislas Dalton Delft	61	54	58
LEIDSCHEMENDAM-VOORBURG	281	240	231
SGM Dalton Vatel	107	90	106
Sint Maartens College	84	82	87
Veurs Lyceum	90	68	38
PIJNACKER-NOOTDORP	117	93	105
Stanislas College	117	93	105
RIJSWIJK	62	58	48
Rijswijks Lyceum	62	58	48
's-GRAVENHAGE	1393	1325	1180
Christelijk College De Populier	97	134	110
Dalton Den Haag	84	87	73
Esloo Onderwijsgroep	55	65	39
Het Rijnlands Lyceum	18	12	15
Hofstad Lyceum	113	96	73
Johan de Witt Scholengroep	36	43	24
Lyceum Ypenburg	136	105	91
Christelijk Lyceum Zandvliet	80	70	81
Maerlant Lyceum	67	58	62
Maris Belgisch Park	98	74	82
Montaigne Lyceum	103	66	55
's Gravendreef College	53	67	80
Haags Montessori Lyceum	70	71	74
Segbroek College	192	202	143
VCL	53	52	52
Vrije School Zuid-Holland	51	55	58
Waterings Veld College	87	68	68
WASSENAAR	99	112	88
Adelbert College	60	85	70
Het Rijnlands Lyceum	39	27	18
WESTLAND	310	310	241
ISW	204	190	164
ISW Gasthuislaan	106	120	77
ZOETERMEER	415	397	389
Erasmus College	144	169	116
Oranje Nassau College	74	73	89
Picasso Lyceum	75	58	66
RK Alfrink College	122	97	118
Totaal	3097	2921	2649

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/voortgezet-onderwijs/aantal-leerlingen/examens.jsp

Het aantal havo gediplomeerden laat de laatste 3 jaren een dalende trend zien. In het examenjaar 2021-22 haalden 2649 jongeren een diploma. Bij de meeste havo-opleidingen komt deze daling voor, een aantal kenden echter ook een stijging. De havo-opleidingen met de meeste geslaagden in het jaar 2021-2022 waren: Christelijk Lyceum Delft (173 leerlingen, slagingspercentage 95,1%), ISW (164 leerlingen, slagingspercentage 91,1%) en het Segbroek College (143 leerlingen, slagingspercentage 87,2%). Het is aannemelijk dat de veranderde eisen voor het examen vanwege corona een rol spelen. Het slagingspercentage van alle havisten in de regio Haaglanden daalde in deze 3 jaar van 97,6% naar 90,8%.

Overstap havo naar vervolg

Hoe verliep de doorstroom van vanuit de havo naar het vervolg? In onderstaande tabel wordt getoond hoeveel deze havo-gediplomeerden in de laatste drie jaar doorstroomden na hun opleiding.

Tabel 2. Directe doorstroom na het havo-diploma bij havo-opleidingen regio Haaglanden

Havo diploma gehaald in schooljaar	Aantal havo gediplomeerden	Doorstroom naar				totaal
		geen bekostigd onderwijs	hbo	vwo	Overig onderwijs	
2019-2020	3097	14,2%	76,5%	6,9%	2,3%	100,0%
2019-2021	2921	19,8%	69,1%	8,3%	2,8%	100,0%
2021-2022	2649	21,2%	67,0%	8,9%	2,9%	100,0%

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studentenstromen/leerlingen-en-studentenstromen.jsp

Overall valt op dat de directe doorstroom naar het hbo terugloopt. Het is niet duidelijk hoe deze dalende doorstroom begrepen kan worden, anders dan dit in zijn geheel in de coronafase plaatsvond.

Tegelijk is er een groei van het aantal gediplomeerden, die buiten het bekostigd onderwijs verder gaan (werken, tussenjaar of private opleiding). Ook de doorstroom naar het vwo groeit licht. In een nog kleiner percentage is er ook meer doorstroom naar overig onderwijs, waar het mbo het grootste aandeel in heeft. In bijlage1 staan ook de doorstroompercentages per gemeente en per school (op BRIN-niveau).

Vervolgens is gekeken naar welke soorten vervolgoopleidingen doorstromen vanuit de verschillende havo-opleidingen. Zie tabel op de volgende pagina⁴.

⁴ Deze gegevens zijn afkomstig van DUO. Zij presenteren de gegevens op Brin niveau en niet op het niveau van nevenvestigingen.

Tabel 3. Vervolg na havo diploma in schooljaar 2022-2023

Bestemming havo gediplomeerden in schooljaar 2022-2023	In absolute aantallen					Relatief			
	Gemeente en school	Geen bekostigd onderwijs	hbo	mbo	vavo	vwo	Totaal	Geen bekostigd onderwijs	Aandeel hbo
Delft	66	264	8	3	26	367	18,0%	71,9%	7,1%
Christelijk Lyceum Delft	36	122	4	1	10	173	20,8%	70,5%	5,8%
Grotius College	17	58	1	2	4	82	20,7%	70,7%	4,9%
Stanislas College	13	84	3	-	12	112	11,6%	75,0%	10,7%
Leidschendam-Voorburg	43	157	4	-	27	231	18,6%	68,0%	11,7%
SGM Dalton Vatel	18	70	3	-	15	106	17,0%	66,0%	14,2%
Sint Maartens College	18	56	1	-	12	87	20,7%	64,4%	13,8%
Veurs Lyceum	7	31	-	-	-	38	18,4%	81,6%	0,0%
Pijnacker-Nootdorp	14	85	3	-	3	105	13,3%	81,0%	2,9%
Stanislas College	14	85	3	-	3	105	13,3%	81,0%	2,9%
Rijswijk	5	37	1	-	5	48	10,4%	77,1%	10,4%
Rijswijks Lyceum	5	37	1	-	5	48	10,4%	77,1%	10,4%
's-Gravenhage	305	722	21	10	122	1180	25,8%	61,2%	10,3%
Christelijk Lyceum Zandvliet	16	49	2	3	11	81	19,8%	60,5%	13,6%
Lyceum Ypenburg	9	74	-	-	8	91	9,9%	81,3%	8,8%
Christelijk College De Populier	35	63	1	3	8	110	31,8%	57,3%	7,3%
Dalton Den Haag	25	35	4	--	9	73	34,2%	47,9%	12,3%
Esloo Onderwijsgroep	19	72	1		2	94	20,2%	76,6%	2,1%
Het Rijnlands Lyceum	3	11	-	1		15	20,0%	73,3%	0,0%
Hofstadcollege	7	54	-	-	12	73	9,6%	74,0%	16,4%
Johan de Witt Scholengroep	22	72	5	1	6	106	20,8%	67,9%	5,7%
Maerlant Lyceum	25	20	-	-	17	62	40,3%	32,3%	27,4%
's Gravendreef College	14	59	2	1	4	80	17,5%	73,8%	5,0%
Scholengr. Den Haag Zuid-West	4	56	1	-	7	68	5,9%	82,4%	10,3%
Haags Montessori Lyceum	43	26	2	-	3	74	58,1%	35,1%	4,1%
Segbroek College	35	93	2	1	12	143	24,5%	65,0%	8,4%
VCL	16	25	-	-	11	52	30,8%	48,1%	21,2%
Vrije School Z-Holland	32	13	1	-	12	58	55,2%	22,4%	20,7%
Wassenaar	27	40	6	1	14	88	30,7%	45,5%	15,9%
Adelbert College	22	37	5	-	6	70	31,4%	52,9%	8,6%
Het Rijnlands Lyceum	5	3	1	1	8	18	27,8%	16,7%	44,4%
Westland	26	196	7	1	11	241	10,8%	81,3%	4,6%
ISW	26	196	7	1	11	241	10,8%	81,3%	4,6%
Zoetermeer	75	273	11	2	28	389	19,3%	70,2%	7,2%
Erasmuscollege	27	74	2	1	12	116	23,3%	63,8%	10,3%
Oranje Nassau College	12	72	2	1	2	89	13,5%	80,9%	2,2%
RK Alfrink College	19	83	4	-	12	118	16,1%	70,3%	10,2%
Picasso Lyceum	17	44	3	-	2	66	25,8%	66,7%	3,0%
Totaal	561	1774	61	17	236	2649			
Relatief	21,2%	67,0%	2,3%	0,6%	8,9%	100,0%			

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studentenstromen/leerlingen-en-studentenstromen.jsp

Uit de tabel op de vorige pagina zijn een aantal bevindingen op te maken. In totaal slaagden 2649 leerlingen voor hun havodiploma. 1774 oftewel 67% is overgestapt naar het hbo, ook naar opleidingen buiten de regio Haaglanden. Er zijn flinke verschillen per havo-opleiding. Bij het Rijnlands Lyceum stroomde 16,7% door, terwijl bij diverse andere havo-opleidingen dit percentage meer dan 80% is. Waarom deze verschillen zo groot zijn is niet bekend.

21,2% van alle havo-gediplomeerden ging buiten het bekostigde onderwijs verder, dit kan zijn: een tussenjaar, werken of doorleren op een private opleiding. De verschillen per havo-school zijn groot, ging bij Scholengroep Zuid-West 5,9% buiten het bekostigde onderwijs verder (82,4% ging naar hbo), bij het Haags Montessori Lyceum ging 58,1% buiten het onderwijs verder (en ging 35,1% naar het hbo).

236 leerlingen gingen doorleren op het vwo, bijna 9% van alle geslaagden. Ook hier zijn de verschillen groot. Bij het Veurs College en het Rijnland Lyceum (uit Den Haag) stroomde niemand door naar het vwo. Bij het Rijnlands Lyceum uit Wassenaar ging 44,4% van de havisten verder op het vwo, gevolgd door het Maerlant Lyceum met 27,4%.

Tot slot gingen van de havo-gediplomeerden er 2,3% door naar het mbo en 0,9% naar de Vavo.

Doorstroom naar hbo per havo-school

Het grootste deel van de gediplomeerde havisten stroomt door naar het hbo.

Als de doorstroompercentages per school worden gesorteerd naar de grootte van de doorstroom ontstaat het volgende beeld:

Tabel 4. Aantal havo scholen naar doorstroom % naar het hbo in regio Haaglanden

Schooljaar 2021-22	
Doorstroom naar hbo	Aantal havo-scholen
15-30%	2
30-50%	4
50-70%	9
70-80%	10
80-90%	6
Totaal	31

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studentenstromen/leerlingen-en-studentenstromen.jsp

De scholen met hoge doorstroompercentages van boven de 80% zijn:

- Veurs Lyceum
- Stanislas College Pijnacker-Nootdorp
- Rijswijk-Lyceum
- Scholengroep Den Haag Zuid-West
- ISW Westland
- Oranje Nassaucollege

Ook zijn er 6 scholen waar het doorstroompercentage onder de 50% blijft. De 6 havo-opleidingen, waar minder dan 50% naar het hbo gaat, zijn:

- Vrije School
- VCL
- Maerlant Lyceum
- Dalton Den Haag
- Haags Montessori Lyceum
- Het Rijnlands Lyceum

Bij een deel van deze scholen gaat een relatief groot percentage door naar het vwo.

Instroom van havisten in de vier hogescholen in regio Haaglanden

Een flink deel van de havisten stroomt door naar het hbo. Voor het hbo is de havo meestal de belangrijkste vooropleiding. In onderstaande tabellen is zichtbaar gemaakt wat de omvang is van de havisten in de instroom van hbo-bachelor (en Associate degree) opleidingen.

Naast directe instroom bevatten deze aantallen ook de indirecte instroom, namelijk degenen die al eerder een havo vooropleiding behaalden. Deze studenten hebben bv. gewerkt of een tussenjaar genomen.

Ook is een uitsplitsing gemaakt tussen de verschillende vestigingen binnen de regio Haaglanden. Dit betekent dat de volgende vestigingen in deze analyse zijn betrokken:

De Haagse Hogeschool

- Den Haag
- Zoetermeer
- Delft

Hogeschool Inholland

- Den Haag
- Delft

Hogeschool der Kunsten Den Haag⁵

- Den Haag

Hotelschool The Hague

- Den Haag

In de volgende tabel staat de instroom van studenten met een havo-vooropleiding bij vier hogescholen in de regio Haaglanden in de laatste 3 jaar.

Tabel 5. Instroom in 4 hogescholen (alleen vestigingen in regio Haaglanden) van havo-gediplomeerden, direct en indirect. (bachelor en AD)

Hogeschool	2020-2021	2021-2020	2022-2023
De Haagse Hogeschool	2444	1952	1981
Hogeschool Inholland	463	327	261
Hotelschool The Hague	84	68	72
Hogeschool der Kunsten	20	20	15
Totaal	3011	2367	2329

Bron: VH, maatwerkvraag april 2023

Toelichting: opleidingen met instroom minder dan 5 havisten zijn niet meegenomen.

De instroom in het hbo daalde, na een piek in de instroom in schooljaar 2020-2021, van 3011 naar 2329 in schooljaar 2022-2023. Deze aantallen zijn nog beïnvloed vanwege de coronacrisis, waardoor de exameneisen in de havo waren versoepeld en het ook moeilijk was om naar het buitenland te reizen en/of een tussenjaar te doen. In schooljaar 2022-23 zijn de exameneisen niet meer versoepeld zodat pas in een latere fase iets meer te zeggen over de gehele Coronafase.

Wellicht ten overvloede moet worden gemeld dat de uitstroomcijfers vanuit de havo, vanuit de regio Haaglanden, niet hetzelfde zijn als de instroom in het hbo met een havo-vooropleiding. De verschillen worden veroorzaakt door:

- Havo gediplomeerden uit regio Haaglanden kunnen een andere hbo-instelling kiezen buiten de regio;
- De instroom vanuit havo-opleidingen bij de hbo-instellingen in Haaglanden kan van buiten deze regio komen;
- Bij het hbo worden de havisten meegeteld die direct en indirect instromen, bijvoorbeeld na een tussenjaar.

In de bijlagen wordt de instroom per hogeschool per opleiding weergegeven.

⁵ In deze notitie wordt onder Hogeschool der Kunsten Den Haag zowel De Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten als het Koninklijk Conservatorium verstaan.

Studiesucces, uitval en studiewissel van havo gediplomeerden bij de 4 hogescholen in de regio Haaglanden

Studiesucces

Wat is het studiesucces van de havo gediplomeerden bij de vier hogescholen in regio Haaglanden? Voor antwoord op deze vraag is gebruik gemaakt van gegevens van de Vereniging Hogescholen.

Allereerst wordt getoond hoe succesvol deze studenten zijn na resp. 5 en 8 jaar inschrijving bij de betreffende hogescholen. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Tabel 6. Studiesucces havo-gediplomeerden in bacheloropleidingen na 5 en 8 jaar bij vier Hogescholen in regio Haaglanden⁶

Hogeschool	Studiesucces na 5 jaar			Studiesucces na 8 jaar		
	2015	2016	2017	2012	2013	2014
De Haagse Hogeschool	46,7%	44,0%	43,9%	67,7%	69,1%	70,7%
Hotelschool The Hague	62,9%	60,3%	73,1%	82,6%	82,2%	79,7%
Hogeschool der Kunsten Den Haag	64,7%	71,0%	84,6%	86,8%	72,4%	89,7%
Hogeschool Inholland	44,8%	45,0%	41,9%	55,6%	71,5%	65,9%
Landelijk	50,9%	44,8%	44,7%	67,3%	69,6%	70,7%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

Het behaalde studiesucces na 5 jaar blijft, landelijk gezien, de laatste 2 jaar nagenoeg constant, na 8 jaar blijft het licht stijgen. Dit lijkt te wijzen op een langere studieduur. De behaalde successen van de hogescholen binnen de Haagse regio zijn wisselend. Die van De Haagse Hogeschool en Hogeschool Inholland volgen min of meer de landelijke ontwikkelingen en die van beide sectorale vakscholen stijgen verder. Het studiesucces na 8 jaar van De Haagse Hogeschool is gelijk aan het landelijk gemiddelde. Hogeschool Inholland laat een daling zien na de grote stijging van het instroomcohort 2013.

Uitval

In welke mate is er sprake van uitval na 1 jaar in het hbo? De uitval van havisten uit het hbo laat het volgende beeld zien.

Tabel 7. Uitval havisten per hogeschool na 1 jaar

Hogeschool	Uitval na 1 jaar				
	2017	2018	2019	2020	2021
De Haagse Hogeschool	13,3%	12,2%	10,9%	11,0%	14,0%
Hotelschool The Hague	0,0%	1,7%	2,9%	2,4%	1,4%
Hogeschool der Kunsten Den Haag	0,0%	12,0%	9,5%	3,7%	0,0%
Hogeschool Inholland	17,9%	14,1%	12,4%	12,2%	17,2%
Landelijk⁷	12,7%	12,5%	9,4%	9,6%	13,9%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

Er is in het laatste jaar landelijk weer sprake van een stijging van het percentage uitvallers met een havo vooropleiding. Ook in de regio Haaglanden stijgen de uitvalcijfers van de grote hogescholen in het laatste jaar in vergelijking met het jaar ervoor. De Hogeschool der Kunsten laat het laatste jaar geen uitval zien en de Hotelschool The Hague kent een verdere daling.

Studiewissel

De mate waarin havisten in de hogescholen wisselen van opleiding varieert per hogeschool. De tabel op de volgende pagina laat dat zien.

⁶ Voor dit overzicht zijn alleen gegevens gebruikt van de vestigingsplaatsen Den Haag, Delft en Zoetermeer

⁷ Gemeten over alle havo-instroom in het hbo over heel Nederland

Tabel 8. Studiewissel havisten per hogeschool na 1 jaar voor vestigingen Den Haag, Zoetermeer en Delft

Hogeschool	Studiewissel na 1 jaar				
	2017	2018	2019	2020	2021
De Haagse Hogeschool	27,4%	27,3%	19,7%	21,3%	24,4%
Hotelschool The Hague	1,9%	0,0%	5,9%	0,0%	1,4%
Hogeschool der Kunsten den Haag	0,0%	8,0%	0,0%	7,4%	0,0%
Hogeschool Inholland	17,2%	25,6%	18,9%	19,9%	20,7%
Landelijk	22,2%	23,4%	20,2%	18,3%	22,9%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

Het landelijke percentage van de studiewisselaars is van degenen die in 2021-22 zijn begonnen gestegen naar 22,9%. Deze stijging komt na een aantal jaren van daling. De stijging geldt ook voor drie hogescholen in regio Haaglanden, zowel De Haagse Hogeschool, Hogeschool Inholland en ook Hotelschool The Hague laten een (kleine) stijging zien van het percentage studiewisselaars. Bij de Hogeschool der Kunsten was er geen studiewissel.

Uitval en studiewissel per hbo-opleiding

Uitval en studiewissel verschillen sterk per hbo-opleiding. In de bijlagen zijn overzichten opgenomen van de uitval en studiewissel voor de afzonderlijke opleidingen van de vier hogescholen in de regio Haaglanden.

Doorstroom mbo - hbo

Inleiding

De vorige notitie doorstroom mbo-hbo verscheen in april 2021. Omdat er nu twee studiejaar zijn verstreken, bevat ook dit deel waar mogelijk een actualisering van twee jaar.

Gezien het werkgebied en de bestaande werkafspraken tussen de samenwerkende partijen binnen Spirit4you focust de informatie over het mbo op de volgende vier mbo-instellingen:

- ROC Mondriaan
- mboRijnland
- Lentiz
- Yuverta

Waar mogelijk is gekozen voor gegevens over alleen de locaties binnen het werkgebied van Spirit4you (dit is niet altijd mogelijk gebleken). Omdat drie van de vier genoemde instellingen een (veel) groter verzorgingsgebied hebben dan het werkgebied van Spirit4you is het niet altijd mogelijk informatie beschikbaar te hebben van het precieze werkgebied van Spirit4you.

Mbo 4-gediplomeerden van de vier mbo-instellingen per sectorkamer

Allereerst is in beeld gebracht hoeveel mbo-studenten van mbo-instellingen in de regio Haaglanden een diploma behaalden in de schooljaren 2020-2021 en 2021-2022. Daar past een belangrijk voorbehoud bij. Deze gegevens over gediplomeerden zijn niet specifiek dan op instellingsniveau beschikbaar. Zie onderstaande tabel.

Tabel 9. Behaald mbo-diploma (op niveau 4) voor 4 mbo-instellingen en per sectorkamer in schooljaren 2020-2021 en 2021-2022

Geslaagden 4 mbo-instellingen niveau 4 per sectorkamer	Totaal 2020-2021				Totaal 2021-2022				Totaal	Totaal
	Lentiz	mbo Rijnland	ROC Mondriaan	Yuverta	Lentiz	mbo Rijnland	ROC Mondriaan	Yuverta	2020- 2021	2021- 2022
Bovensectoraal	11	-	-	57	16	-	-	66	68	82
Sectorkamer creatieve industrie en ICT	-	256	110	-	-	222	114	-	366	336
Sectorkamer handel	60	216	227	8	50	229	176	0	511	455
Sectorkamer mobiliteit, transport, logistiek, maritiem	-	33	33	-	-	48	34	-	66	82
Sectorkamer techniek en gebouwde omgeving	-	250	144	-	-	252	114	-	394	366
Sectorkamer voedsel, groen en gastvrijheid	254	117	456	1113	225	68	380	977	1940	1650
Sectorkamer zakelijke dienstverlening en veiligheid	-	277	383	-	-	306	328	-	660	634
Sectorkamer zorg, welzijn en sport	-	1136	1227	-	-	1092	1199	-	2363	2291
Totaal	325	2285	2580	1178	291	2217	2345	1043	6368	5896

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/middelbaar-beroepsonderwijs/aantal-studenten/aantal-gediplomeerden-mbo.jsp

Het totaal aantal gediplomeerden op niveau 4 is in het laatste schooljaar gedaald van 6368 naar 5896. De tabel laat zien dat beide agrarische scholen vooral voor de sectorkamer voedsel, groen en gastvrijheid opleiden.

Zoals bekend volgen lang niet alle studenten, die in bovenstaande tabel worden genoemd, hun opleiding in de regio Haaglanden. Hieronder wordt een poging gedaan om een schatting te geven van het aantal gediplomeerden op niveau 4 in regio Haaglanden. Deze schatting loopt langs een aantal stappen. Allereerst is het aantal mbo-studenten bekend die een opleiding volgen binnen regio Haaglanden. Deze aantallen betreffen studenten van alle vier de mbo-niveaus. Vervolgens is het totaal aantal studenten

gegeven dat bij deze mbo-instellingen een opleiding volgt. Hieruit is een percentage berekend dat is gebruikt om het aantal gediplomeerden op niveau 4 in regio Haaglanden te bepalen. Onderstaande tabel brengt bovengenoemde stappen in beeld.

Tabel 10. Aantal hoofdinschrijvingen in het mbo per 1-10-2022 per vestiging binnen regio Haaglanden (alle mbo niveaus)

Mbo-instellingen en vestigingen binnen werkgebied	Aantal studenten bij vestigingen binnen werkgebied	Aantal studenten totaal instelling	aandeel regio Haaglanden van totaal instelling
Lentiz			
Maasland en Naaldwijk	1054	1889	56%
mboRijnland			
Leidschendam en Zoetermeer	2888	16371	18%
ROC Mondriaan			
Den Haag, Delft en Naaldwijk	17898	19370	92%
Yuverta			
Rijswijk	470	8434	6%
Totaal	22310	46064	48%

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/middelbaar-beroepsonderwijs/aantal-studenten/studenten-mbo-rio.jsp

Als we het genoemde percentage van 48% toepassen op het eerdergenoemde aantal van 5896 gediplomeerden op niveau 4 is een zeer globale schatting te maken dat bijna 3000 studenten een mbo-diploma haalden in regio Haaglanden.

Doorstroom vanuit het mbo naar het hbo

Net als bij de doorstroom vanuit de havo naar het hbo is het ook van belang om zicht te krijgen op het aantal studenten dat doorleert vanuit mbo-4 naar het hbo. Bij DUO is bekend hoeveel studenten van de vier bovengenoemde mbo-instellingen doorleerden op het hbo. In schooljaar 2022-2023 stroomden 1815 studenten in het hbo direct door die het jaar daarvoor een mbo-diploma behaalden bij 1 van deze 4 mbo-instellingen⁸. Dat betekent dat van de eerder genoemde 5896 gediplomeerden er 1815 aan een hbo-opleiding begonnen. Dit is ongeveer 31%. Er zijn ook mbo-studenten die later, na meer dan één jaar, naar het hbo instromen. De instroom in het hbo met een mbo-vooropleiding is al een aantal jaren aan het dalen, sneller dan het aantal instromers met een havo-vooropleiding⁹. Een verklaring kan zijn dat de arbeidsmarkt, zeker na de coronacrisis, zeer gunstig is voor mbo-schoolverlaters.

Uit de doorstroom informatie van DUO is te zien hoeveel studenten vanuit de mbo-instellingen direct doorstroomden naar het hbo. Zie onderstaande tabel.

Tabel 11. Directe doorstroom studenten niveau 4 van vier mbo instellingen (mboRijnland, ROC Mondriaan, Lentiz, Wellant/Yuverta) naar het hbo

Diplomajaar	Mbo-vestigingen	
	Nederland	Haaglanden
2019-20	1829	1193
2020-21	1742	1119
2021-22	1815	987

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studentenstromen/leerlingen-en-studentenstromen.jsp

Toelichting: alleen directe doorstroom, eerste 2 jaren Wellantcollege, laatste jaar Yuverta

⁸ Zie: https://duo.nl/open_onderwijsdata/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studentenstromen/leerlingen-en-studentenstromen.jsp

⁹ Zie: Factsheet studentenaantallen 2022-23, Vereniging Hogescholen, maart 2023.

Net als bij de doorstroom havo-hbo geldt ook hier de nuance dat de doorstroom mbo-hbo op een aantal manieren wordt beïnvloed: er zijn mbo-gediplomeerden die direct doorleren, een deel start één of meerdere jaren later op het hbo. Verder speelt mee dat mbo-studenten uit de regio Haaglanden ook buiten de regio verder leren, maar ook dat mbo-gediplomeerden van buiten regio Haaglanden een hbo-opleiding binnen het werkgebied van Spirit4you gaan volgen.

Onderstaand wordt op een andere manier een beeld gegeven van de doorstroom van mbo naar hbo.

Van de vier in dit onderzoek betrokken hogescholen, is het aantal studenten met een mbo-vooropleiding - dat is ingestroomd in het eerste jaar van het hbo- bekend. In onderstaande tabel staat aangegeven hoeveel studenten dit betreft.

Deze gegevens betreffen studenten in het eerste jaar in het hbo in schooljaar 2022-23, die in één van de jaren daarvoor een mbo-diploma hebben behaald.

Tabel 12. Aantal 1e jaars hbo studenten in vestigingen van hogescholen in regio Haaglanden in schooljaar 2022-2023 met een mbo-vooropleiding¹⁰.

Hogeschool	Locaties			Totaal
	Den Haag	Delft	Zoetermeer	
De Haagse Hogeschool	1380	106	40	1526
Hogeschool Inholland	179	65	-	224
Hotelschool The Hague	30	-	-	30
Hogeschool der Kunsten Den Haag	14	-	-	14
Totaal	1603	171	40	1814

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

Toelichting: direct en indirecte instroom

In totaal zijn in schooljaar 2022-2023 dus 1814 studenten, met een mbo-vooropleiding, gestart met een hbo-opleiding op een vestiging binnen de regio Haaglanden. De vestigingen in Den Haag zijn met ruim 1600 studenten het grootst. De grootste instroom is bij De Haagse Hogeschool met 1380 studenten, gevolgd door Hogeschool Inholland met een instroom van 179 studenten met een mbo-vooropleiding.

Hoe doen mbo-ers het in het hbo?

Hoe succesvol zijn mbo-ers in het hbo? De eerste vraag die hierbij wordt beantwoord is: hoe ziet het studiesucces in het hbo van mbo-ers eruit? Zie onderstaande tabel.

Tabel 13. Studiesucces mbo-gediplomeerden na 5 en 8 jaar bij vestigingen in regio Haaglanden van 4 Hogescholen¹¹

Hogeschool	Studiesucces na 5 jaar			Studiesucces na 8 jaar		
	2015	2016	2017	2012	2013	2014
De Haagse Hogeschool	39,6%	34,7%	38,3%	53,2%	54,5%	54,8%
Hotelschool The Hague	40,0%	71,9%	57,1%	75,9%	80,0%	65,0%
Hogeschool der Kunsten Den Haag	76,7%	83,3%	77,3%	72,3%	78,4%	85,3%
Hogeschool Inholland	31,7%	35,5%	35,5%	52,8%	51,7%	49,4%
Landelijk	39,5%	36,6%	38,7%	54,1%	54,9%	55,0%

Bron: website VH, 22-6 2023 geraadpleegd

¹⁰ Bron: Maatwerkvraag Vereniging Hogescholen

¹¹ Voor dit overzicht zijn alleen gegevens gebruikt van de vestigingsplaatsen Den Haag, Delft en Zoetermeer

Het succes van de mbo-studenten na zowel 5 jaar als 8 jaar ligt bij De Haagse Hogeschool rond het landelijk gemiddelde, Hogeschool Inholland zit daar onder. Van de twee sectorale hogescholen zijn de succespercentages na 5 en 8 jaar beduidend hoger.

Een andere manier om te laten zien hoe de mbo-studenten presteren in het hbo is door te kijken naar de percentages studenten dat uit de opleiding valt of van opleiding wisselt.

Uitval uit de hbo-opleiding

Een deel van de studenten, met een mbo-vooropleiding valt uit in het hbo. In onderstaand overzicht staat beschreven hoe hoog de uitval is 1 jaar na inschrijving op het hbo. In de laatste kolom staat welk percentage is uitgevallen na 1 jaar na de start in schooljaar 2021-2022.

Tabel 14. Uitval in het hbo na 1 jaar met een mbo-vooropleiding van 4 hogescholen met vestigingen in Den Haag, Delft en Zoetermeer

Uitval na 1 jaar					
Hogeschool	2017	2018	2019	2020	2021
De Haagse Hogeschool	21,9%	21,5%	19,3%	16,2%	22,4%
Hotelschool The Hague	7,1%	0,0%	0,0%	6,7%	0,0%
Hogeschool der Kunsten Den Haag	13,6%	18,2%	14,3%	0,0%	0,0%
Hogeschool Inholland	28,0%	17,7%	15,5%	18,1%	23,0%
Landelijk¹²	22,3%	20,8%	18,4%	16,2%	21,8%

Bron: website VH, 22-6 2023 geraadpleegd

De uitval van hbo-studenten met een mbo-vooropleiding stijgt na een aantal jaren van daling weer. Dit geldt voor beide grote hogescholen die iets boven het landelijke gemiddelde van 21,8% uitkomen. Bij de sectorale hogescholen is geen sprake van uitval.

Studiewissel van de hbo-opleiding

In welke mate gaan hbo-studenten wisselen van een opleiding na 1 jaar met een mbo-vooropleiding? Zie tabel 15.

Tabel 15. Studiewissel in het hbo met een mbo-vooropleiding van de hogescholen met vestigingen in Den Haag, Delft en Zoetermeer

Studiewissel na 1 jaar					
Hogeschool	2017	2018	2019	2020	2021
De Haagse Hogeschool	20,4%	16,5%	15,2%	13,9%	13,0%
Hotelschool The Hague	7,1%	0,0%	9,1%	6,7%	0,0%
Hogeschool der Kunsten den Haag	4,5%	4,5%	4,8%	6,7%	7,1%
Hogeschool. Inholland	12,9%	19,5%	15,0%	10,6%	13,8%
Landelijk¹³	18,9%	16,4%	14,9%	13,3%	12,8%

Bron: website VH, 22-6 2023 geraadpleegd

Het percentage studenten dat van opleiding wisselt neemt landelijk geleidelijk af. De grote hogescholen in regio Haaglanden volgen meer het landelijk gemiddelde. De sectorale hogescholen kennen geen of een lagere studiewissel.

In de bijlagen staan de overzichten van de uitval en studiewissel van hbo-studenten per hbo-opleiding met een mbo-vooropleiding.

¹² Gemeten over alle havo-instroom in het hbo over heel Nederland

¹³ Gemeten over alle mbo-instroom in het hbo over heel Nederland

Diverse publicaties met onderzoek naar aspecten doorstroom havo-hbo en mbo-hbo

Inleiding

In dit deel staan een aantal verwijzingen uit onderzoek die een nader licht werpen op de doorstroom havo en mbo op het hbo. Er is de laatste tijd veel aandacht van het hbo voor het belang van de eerste 100 dagen van 1^e jaars studenten in het hbo. O.a. De Haagse Hogeschool doet hier onderzoek naar.¹⁴ Hieronder staan enkele uitkomsten van het inmiddels permanente onderzoek onder studenten die met een nieuwe opleiding zijn gestart.

Bij het studiekeuzeproces zijn, na enkele jaren van terugval, juist weer meer studenten naar (online) open dagen geweest en hebben meer studenten meegedaan aan (online) meeloopdagen of proefstuderen. Vergelijkingswebsites en -gidsen en de website van De Haagse Hogeschool zijn juist minder vaak geraadpleegd. Studiegedrag is in '100 dagen hogeschool' de belangrijkste voorspellende vraag voor studievoortgang aan het einde van het jaar. De scores die studenten geven voor hun eigen studiegedrag vertonen sinds 2019 een langzaam oplopende lijn. Een andere belangrijke vraag voor studievoortgang is de mate waarin studenten blij zijn met hun studiekeuze. De score op deze vraag is in het verslagjaar 2022 gestegen. Bij de internationale studenten valt op dat 9 procent (nog) niet in Nederland woont, een veel hoger percentage dan in het studiejaar 2021/2022. De deeltijdstudenten ervaren vaker dan het voorgaande studiejaar druk om studieprestaties te leveren. Die druk komt vanuit de student zelf, vanuit de opleiding en vanuit hun privé-omgeving. Tijdens de coronajaren werd fysiek onderwijs veel nuttiger gevonden dan online onderwijs. In het verslagjaar 2022 werd dit verschil kleiner. Ook kunnen studenten zich beter concentreren bij onlineonderwijs dan in 2021. Studenten geven voor het eerst aan dat de balans iets mag verschuiven naar online onderwijs.

Andere publicaties

Hieronder staan enkele publicaties die gezamenlijk een beeld geven van de verschillende aspecten die een rol spelen bij de overstap van havo en mbo naar hbo.

De vijf loopbaancompetenties van Marinka Kuijpers. Welke vijf competenties worden onderscheiden?

- **Kwaliteitenreflectie (wat kan ik het beste en hoe weet ik dat?)**
Staat voor het nadenken over wat je (niet) kunt en het bepalen hoe je kwaliteiten kunt inzetten in je (studie)loopbaan. Jongeren reflecteren op hun eigen kwaliteiten. En vragen anderen (begeleiders, docenten, medestudenten, praktijkbegeleiders en familieleden) feedback te geven.
- **Motievenreflectie (waar ga en sta ik voor en waarom dan?)**
Staat voor het nadenken over wensen en waarden die van belang zijn voor de eigen loopbaan. De jongeren worden zich bewust van wat ze belangrijk vinden in hun leven, opleiding en werk. Zij ontdekken wat hen voldoening geeft en wat zij (nog) nodig hebben om zinvol en prettig te kunnen werken.
- **Werkexploratie (waar ben ik het meest op mijn plek en waarom daar?)**
Staat voor het onderzoeken van werk en werkzaamheden, bestaande en mogelijke eisen en waarden in een mogelijk toekomstig beroep. De jongeren ontwikkelen de competentie om werk(zzaamheden) te vinden waarin hun persoonlijke waarden overeenkomen met de normen en waarden die in dat werk gelden en waarin hun kwaliteiten aansluiten bij de ontwikkelingen die in dat werk voorkomen. Bij werkexploratie wordt onderscheid gemaakt tussen het verbreden of verdiepen van hun werkbeeld: Verbreden door in gesprek te gaan over werk waar ze weinig beeld van hebben, verdiepen door in gesprek te gaan over werk waar ze interesse in hebben, maar nog niet voldoende beeld.
- **Loopbaansturing (hoe bereik ik mijn doel en waarom zo?)**
Staat voor het plannen, beïnvloeden en bespreken van leren en werken gericht op loopbaanontwikkeling. Jongeren ontwikkelen de competentie om zelf verantwoordelijkheid te nemen en om een plek op de arbeidsmarkt te verwerven, te behouden of te wijzigen
- **Netwerken (wie kan mij helpen mijn doel te bereiken en waarom die mensen?)**
Staat voor een eigen netwerk, gericht op de loopbaanontwikkeling, en het opbouwen en onderhouden van een netwerk zodat de loopbaanontwikkeling optimaal kan verlopen. De jongeren ontwikkelen de loopbaancompetentie om hun contacten zodanig in te zetten dat zij een plaats op de arbeidsmarkt kunnen verwerven, behouden of wijzigen.

14 Zie: <https://www.dehaagsehogeschool.nl/sites/hhs/files/documents/Jaarverslag%202022%20NL-Website.pdf>

Zie verder: Wegwijzer loopbaancompetenties¹⁵

Overzichtsstudie onderzoek eerste 100 dagen in het hbo

Over beide typen overgang naar het hbo zijn diverse nadere analyses gemaakt. In een grote overzichtsstudie van KBA zijn daarbij de volgende aspecten benoemd die een rol kunnen spelen bij een betere doorstroom vanuit havo en mbo naar het hbo¹⁶.

- Studenten met een niet-westerse migratieachtergrond stromen vaker in het hbo, switchen vaker, maar vallen iets minder vaak uit in het eerste jaar dan studenten met een westerse migratieachtergrond of een Nederlandse achtergrond.
- Studenten van wie geen van beide ouders hoogopgeleid zijn stromen minder vaak door naar het hbo, vallen vaker uit in het eerste jaar, maar verschillen niet in switch van studenten met minstens één hoog opgeleide ouder.
- Studenten uit gezinnen met een middel of laag inkomen stromen minder vaak in het hbo, en studenten uit gezinnen met een laag inkomen switchen vaker en vallen vaker uit, dan studenten uit gezinnen met een hoger inkomen. Dit is de meest kwetsbare groep.

De sociaal economische achtergrond van hbo-studenten met een mbo-voorbereiding blijkt van invloed op het studiesucces in het hbo.

Hoe verloopt de overgang mbo-hbo

Louise Elffers heeft daarnaast in eerder onderzoek uitgebreid stilgestaan bij de overgang van mbo naar hbo¹⁷. In 2016 haalt gemiddeld 49% van alle hbo-studenten in Nederland binnen vijf jaar een diploma. Het studiesucces verschilt tussen opleidingen en groepen studenten. Zo halen studenten in de sectoren economie en onderwijs & opvoeding minder vaak hun diploma, waar studenten in de gezondheidszorg dit juist vaker doen.

Gemiddeld haakt zo'n 16% van de studenten af in het eerste jaar, maar bij sommige opleidingen ligt dat percentage op ruim 40%. Ongeveer twee derde van deze uitvallers stapt over naar een andere hbo-opleiding, een derde verlaat het hbo helemaal.

De eerstejaarsuitval onder de groep mbo-studenten neemt de afgelopen jaren toe. Daar staat tegenover dat het vijfjarig diplomarendement onder studenten die afkomstig zijn uit het mbo juist iets beter is dan onder studenten die via het havo het hbo binnenkomen. Dit is een nuancering van het vaak geschetste beeld dat mbo-ers het significant slechter doen in het hbo.

Tot slot verschilt het studiesucces naar persoonskenmerken. Mannelijke studenten vallen vaker uit dan vrouwelijke studenten. Studenten met een niet-westerse achtergrond behalen aanzienlijk minder vaak binnen vijf jaar een diploma: gemiddeld lukt dat zo'n 35% van deze studenten (Bormans et al., 2015). Met name mannelijke studenten met een niet-westerse achtergrond hebben het moeilijk in het hbo.

Uit ander onderzoek, ook van Elffers, blijkt dat mbo-studenten tijdens hun mbo-opleiding meer baat kunnen hebben bij een betere voorbereiding voor het hbo. Met name mannen geven meer hulp nodig te hebben bij het leren plannen. Mbo-instromers in het hbo ervaren soms belemmeringen in hun kennisniveau of in de studievaardigheden die nodig zijn om succesvol te studeren in het hbo. Mbo-studenten die het eerste jaar goed zijn doorgekomen, geven aan dat ze het hbo-niveau uiteindelijk best aankunnen, maar dat ze in het mbo onvoldoende kansen hebben gehad om de bagage te ontwikkelen die nodig bleek om in het hbo een goede start te kunnen maken (Van den Broek, Elffers, Braam & Warps, 2017). Ze merken op dat de manier van werken in het hbo behoorlijk afwijkt van het mbo, maar dat er weinig tijd is om daaraan te wennen. Zowel de voorbereiding in de

¹⁵ https://www.expertisepuntlob.nl/bestanden/artikelen/6/230_DIGI_Wegwijzer_Loopbaancompetenties_LOS.pdf?1598971931

¹⁶ <https://www.nro.nl/sites/nro/files/media-files/Eindrappport%20-%20De%20eerste%20honderd%20dagen%20in%20het%20hoger%20onderwijs%3B%20een%20overzichtsstudie.pdf>

¹⁷ Zie o.a. L. Elffers (2016), Succesvolle loopbanen in en op weg naar het hbo: een ketenbenadering. Lectorale rede. Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam

Elffers, L. en Vervoort, M. (2018). Onderweg naar het hbo. Lectoraat beroepsonderwijs, Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam.

Elffers, L. e.a. (2018). Toegankelijkheid van het hbo, Lectoraat beroepsonderwijs, Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam, p.38.

vooropleiding, als de tijd die het hbo-studenten gunt om uit te vinden hoe ze hun studie het beste kunnen aanpakken, zouden kunnen worden aangemerkt als obstakel om aan de voorwaarden te kunnen voldoen om door te stromen naar de hoofdfase.

Kenmerken van de overstappende studenten en scholieren naar het hbo

In een onderzoek van de Onderwijsinspectie uit 2022¹⁸ is gekeken naar de invloed van kenmerken van studenten en scholieren bij de keuze voor doorstuderen in het hoger onderwijs.

Er blijken negen studentkenmerken van invloed op de ingeschatte kans op het kiezen van een opleiding. Mbo 4-studenten waarvoor onderstaande kenmerken gelden, zullen volgens de resultaten minder vaak kiezen voor studeren in het hoger onderwijs dan andere groepen:

- oudere studenten;
- studenten met een niet-westerse migratie achtergrond;
- studenten die ooit tijdens hun opleiding een jaar hebben overgedaan;
- studenten die weinig stimulering van hun ouders krijgen;
- studenten met vrienden die een negatieve houding ten opzichte van het hoger onderwijs hebben;
- studenten die stress voor een naderend examen ervaren;
- studenten die onzeker zijn over hun eigen kunnen in het hoger onderwijs (faalangst);
- studenten die weinig begeleiding vanuit school hebben ontvangen bij het maken van een keuze voor een toekomstige studie of werk;
- studenten die geen extern bezoek hebben afgelegd;
- studenten die geen bijzondere omstandigheden hebben. Het effect van bijzondere omstandigheden is onverwacht en moeilijk te interpreteren. We hadden verwacht dat de studenten zonder bijzondere omstandigheden zichzelf een grotere kans op doorstuderen zouden geven. Mogelijk is dit juist de groep die gaat werken.

Hoe kan de doorstroom vmbo-mbo-hbo verder verbeterd worden?

In een onderzoek van Bremer, B., Bokdam, J. Bulder, E. Oberon. (2022)¹⁹ wordt geconstateerd dat in de praktijk deze overgangsmomenten kwetsbaar zijn, waardoor veel leerlingen en studenten uitvallen in of net na de overgang van vmbo naar mbo en van mbo naar hbo.

Veel instellingen willen studenten beter ondersteunen in de overstap naar vervolgonderwijs. Dat vraagt om samenwerking waarbij instellingen samen oplossingen zoeken voor knelpunten op de schakelmomenten in de onderwijsketen. In een praktijkgericht onderzoek, gesubsidieerd door het NRO, hebben drie vmbo-, mbo-, en hbo-scholen samen met onderzoekers van de Oberon, KBA Nijmegen en de HAN onderzocht hoe ze aanpakken kunnen ontwerpen voor soepeler overgangen vmbo-mbo en mbo-hbo.

Het onderzoek geeft inzicht in knelpunten die er (kunnen) spelen bij de overgangen van vmbo-mbo en van mbo-hbo. Het onderzoek bevat een 'ideeënbron' voor interventies en maatregelen ter bevordering van de doorstroom, welke is gebaseerd op wetenschappelijke literatuur. Daarnaast geeft rapport voorbeelden van arrangementen ter bevordering van de doorstroom en het studiekeuzeproces die in het kader van het onderzoek gepilot zijn en worden de eerste ervaringen met deze arrangementen beschreven.

¹⁸ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-872a9a3ae6a6ebe0bac1bac5de6b266b5e9254009/pdf>

¹⁹ Zie ook: <https://www.oberon.eu/portfolio/verbeteren-doorstroom-in-de-beroepskolom-vmbo-mbo-hbo/>

Welke aspecten spelen een rol bij de verbetering van de doorstroom van mbo naar hbo

De kenniswebsite www.onderwijskennis.nl besteedt in 2022 ook aandacht aan doorstroom en aansluiting tussen mbo en hbo (Onderwijskennis.nl)²⁰. Aan de orde komt:

- Overstap verzachten

Er worden verschillende maatregelen genomen om de overstap van mbo-hbo te verzachten. Zo is er een tijd lang geëxperimenteerd met het aanbieden van een Associate-degree (Ad-opleiding) die door mbo- en hbo-instellingen gezamenlijk werd aangeboden om zo min mogelijk sprake te laten zijn van een harde knip (Mulder et al., 2016).

- De overstap beter voorbereiden

Er zijn allerlei initiatieven om mbo-studenten al op het mbo beter voor te bereiden op het hbo. Het belangrijkste initiatief is de invoering van keuzedelen in het mbo, en dan specifiek keuzedelen die voorbereiden op de doorstroom naar het hbo. De verwachtingen over de effecten van de invoering zijn hoog, men lijkt ervan uit te gaan dat verschillende hobbels in de doorstroom in keuzedelen kunnen worden opgelost (Van den Broek et al., 2020).

Studenten kunnen keuzedelen kiezen bij hun interesses en mogelijkheden. Studenten die door willen naar het hbo kunnen op het mbo een doorstroomkeuzedeel volgen. Studenten kunnen proeven aan het hbo, volgen vakken, leren studenten en docenten kennen, maken opdrachten, etc.

- Keuzes maken

Vanuit het hbo is er de afgelopen jaren sterk ingezet op het verbeteren van het studiekeuzeproces. Zo is de studiekeuzecheck ingevoerd, is er ingezet op het intensiveren van het contact tussen mbo en hbo en veel hogescholen bieden de mogelijkheid aan mbo-studenten om mee te lopen. Veelal binnen de reeds genoemde keuzedelen.

Ook landelijk zijn acties ondernomen om uitval van mbo-studenten op het hbo tegen te gaan. Voor zeven doorstroomroutes zijn bijvoorbeeld nadere vooropleidingseisen ingevoerd in 2015. De aanname was dat mbo-studenten bewuste(re) keuzes maken als ze niet automatisch tot alle hbo-studies worden toegelaten. Daardoor zouden studenten vaker op de juiste plek terechtkomen en daalt de uitval. Onderzoek naar deze regeling laat zien dat er veel discussie was over de vraag of de regeling daadwerkelijk effect zou hebben.

- Thuisvoelen

Er is een duidelijke trend onder hogescholen om studenten de 'eerste 100 dagen' van de studie gestructureerd op te vangen en te begeleiden. Studentenvakbond LSVB breekt in 2020 een lans voor 100-dagen programma's (LSVB, 2020), en vele scholen hebben inmiddels een eigen 100-dagen programma opgezet (o.a. De Haagse Hogeschool, Saxion, Hogeschool Rotterdam, Hanzehogeschool en Hogeschool InHolland).

- Inhoudelijke aansluiting

Om mbo- en hbo-opleidingen inhoudelijk beter op elkaar te laten aansluiten zijn verschillende initiatieven ontplooid:

- de invoering van de eerder genoemde keuzedelen; door samen te werken bij de uitvoering van de keuzedelen, kunnen mbo en hbo inhoudelijk naar elkaar toegroeien;
- het curriculum van het mbo is ingrijpend veranderd. Vanaf schooljaar 2014-2015 is de studieduur verkort en de urennorm verhoogd voor niveau 4, wat moet leiden tot een hogere kwaliteit van de uitstroom en - dus - een betere aansluiting op het hbo.
- voor bepaalde overgangen zijn specifieke regels gemaakt. De meest in het oog springende zijn de nadere vooropleidingseisen voor de pabo. Om toegelaten te worden moeten mbo-studenten over een bepaald niveau aan kennis van aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek beschikken. Alle mbo-studenten die naar de pabo willen moeten worden bijgespijkerd in de vakken die het mbo niet aanbiedt, zoals de genoemde vakken. Uit onderzoek blijkt dat deze nadere eisen negatief uitpakken voor de toegankelijkheid van de pabo voor mbo-studenten in het algemeen en voor studenten met een niet-westerse migratieachtergrond (die vaak via het mbo instromen) in het bijzonder (Van Casteren et al., 2019).

20 <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/doorstroom-en-aansluiting-tussen-mbo-en-hbo>

- Samenwerking

Bevorderen van succesvolle doorstroom mbo-hbo kan volgens onderzoekers alleen door intensieve samenwerking op verschillende niveaus (Van den Broek et al., 2020). Er zijn in de loop der jaren uiteenlopende subsidies beschikbaar gesteld om samenwerking te bevorderen. Een voorbeeld daarvan is 'Studentlab mbo-hbo' en de HPBO-subsidies.

Ook zijn er initiatieven van scholen zelf, zoals het *Top-traject Saxion*, het *Tot-traject*, de *samenwerkende mbo- en hbo-instellingen in Noord Nederland* en het *Groene Lyceum*. Bij deze initiatieven werken mbo- en hbo-instellingen samen om de aansluiting van mbo naar hbo succesvol te laten verlopen.

*Welke factoren kunnen bijdragen aan succesvolle samenwerking mbo hbo en daarmee aan een positieve doorstroom van mbo-studenten naar het hbo*²¹

- Vind de juiste mensen die vanuit de verschillende onderwijsorganisaties werken aan verbetering van de doorstroom van mbo-studenten naar het hbo: mensen die in staat zijn om instellingscultuur en -gewoonten, taal, etc. weten te overbruggen.
- Wat helpt is een gezamenlijke visie op te stellen waarin gebruik wordt gemaakt van eenduidige begrippen. Samenwerking blijkt (vooral) gebaat bij vaart en snelle, concrete successen. Zo creëer je onderling vertrouwen én vertrouwen in het resultaat. Maak vooral een duidelijke, realistische planning met concrete en haalbare doelen.
- Voor een succesvolle samenwerking moet er draagvlak zijn: verschillende (management) lagen binnen de betrokken opleidingen en instellingen moeten weten wat er speelt. Blijf dicht bij de bestaande organisatie van de scholen. Zeker bij ingrijpende projecten als integratie van opleidingen, maar ook bij kleinere projecten, zoals het vormgeven van loopbaanleren, speelt draagvlak een belangrijke rol.
- Er moet ruimte zijn, fysiek en wat werkdruk en financiën betreft, om projecten uit te voeren: de ruimte die je geeft aan mensen te werken aan verbetering van de doorstroom.
- Grote projecten kosten tijd, en in die tijd kunnen er op allerlei niveaus dingen veranderen. Wees flexibel, houd vinger aan de pols, voer aan de hand van voortschrijdend inzicht veranderingen door.
- Wees je ervan bewust dat veranderingen op kunnen treden en dat je daarop moet (kunnen) anticiperen. Al met al kan gesteld worden dat samenwerken om de doorstroom te verbeteren vooral slaagt als alle betrokkenen de drive hebben er een succes van te maken.

Inspelen op alle typen studenten

Volgens Kappe²² gelden de volgende punten voor alle type studenten, ongeacht hun achtergrond of opleidingscontext.

- Gezien worden. De kans op studiesucces neemt toe wanneer de student het gevoel heeft als persoon belangrijk te zijn, ertoe te doen voor de instelling en dat het instituut om hem geeft als persoon. Een leeromgeving waarin studenten zich gemarginaliseerd en gedepersonaliseerd voelen ondermijnt het studiesucces. Gardner benoemt eind jaren negentig al dat hoger onderwijsinstellingen er goed aan zouden doen om bewust en pro-actief een gedegen 'induction programme' aan te bieden aan alle studenten, zodat zij zich ondersteund en welkom voelen (Gardner, 1986).
- Actieve betrokkenheid. Het principe van actieve betrokkenheid is eenvoudig; des te meer de student betrokken is bij zijn studie, des te groter de kans dat hij actief is, bij de les (aanwezig) is en goede studieresultaten behaalt, niet uitvalt en de opleiding afmaakt. Het gaat om de kwantiteit en kwaliteit van de tijd en energie die studenten investeren in binnen- en buitenschools leren (Kuh, 2001; Pascarella & Terenzini, 1991, 2005).
- Sociale en academische integratie. Voor studiesucces is interpersoonlijk contact, samenwerking en vorming van een sociaal en academisch netwerk tussen de student en medestudenten, docenten en staf belangrijk. Astin (1993) en Tinto (1993) maken daarbij onderscheid tussen sociale en academische integratie. Sociale integratie refereert aan de mate waarin de student onderdeel uitmaakt van het sociale netwerk in de school, waar academische integratie verwijst naar het formele en informele contact met docenten en de staf. Uit het onderzoek van Severiens (2011)

21 Mulder, J. P. Baay (2015) Verbeteren van doorstroom in de beroepskolom. Lessen uit de regeling Innovatiearrangement. 's Hertogenbosch: ECHO.

22 Rutger Kappe, F. (2017) Studiesucces: Verbinden als stap voorwaarts.

blijkt dat thuis voelen op de opleiding, met name bij een grootschalige leeromgeving, een rol speelt in het behalen van studiesucces. Op het moment dat studenten zich thuis voelen op de opleiding, zetten ze zich meer in voor hun studie.

- Betekenis geven. Studiesucces is waarschijnlijker wanneer studenten betekenis vinden of een doel hebben in hun onderwijservaring; wanneer studenten relevante verbindingen ervaren of leren leggen tussen wat ze in de klas leren en hun (toekomstige professionele) leven (o.a. Ryan & Deci, 2000). Een gebrek aan persoonlijke doelen (korte en/of lange termijn) en de waargenomen irrelevantie van het curriculum zijn belangrijke oorzaken van studentuitval (o.a. Noel, 1985).

Vragen en aandachtspunten voor decanen, SLB-ers en studieloopbaancoördinatoren.

Voor de verschillende paragrafen zijn vragen en actiepunten geformuleerd voor verschillende vervolgactiviteiten. Deze vragen en aandachtspunten komen voort uit de hier gepresenteerde doorstroomgegevens, de algemene literatuur en de thema's die in de landelijke LOB-monitoring²³ worden genoemd.

Op basis van de algemene bevindingen

Vragen voor de betrokkenen loopbaan(LOB/SLB) begeleiders/decanen:

Betekenen deze uitkomsten dat de loopbaanoriëntatie en studiebegeleiding voor studenten met een havo-vooropleiding of met een mbo-vooropleiding anders vormgegeven zou moeten worden?

Is er voldoende aandacht voor LOB en LOB-beleid in de doorgaande leerlijnen bij zowel havo als mbo?

Welke accentverschillen zijn eventueel nodig? Welke betrokkenen zijn vooral aan zet, vanuit havo, mbo of hbo? Hebben leerlingen/studenten extra ondersteuning nodig?

Op welke manieren zou Spirit4you kunnen ondersteunen?

Op basis van de doorstroomgegevens van havisten over doorstroom, instroom en studiesucces en uitval

Vragen aan loopbaan (LOB/SLB-) begeleiders en decanen

Uit gegevens over doorstroom havo-hbo blijkt dat de doorstroom van havo naar hbo sterk wisselend is per havo-school. Ook is het succes, uitval en studiewissel in het hbo sterk wisselend. Is er voldoende aandacht voor oriëntatie op beroep en vervolgonderwijs? Welke activiteiten zouden door havo scholen opgepakt kunnen worden en welke bij de hbo-opleidingen?

Overall valt op dat de doorstroom van havo naar het hbo terugloopt. Wordt dit herkend, wat zijn oorzaken hiervoor en zijn hiervoor nadere maatregelen nodig om dit te verminderen?

Zijn hier genoeg lesuren voor zowel de begeleider als de leerlingen/studenten? Hebben jongeren al voldoende zicht op de kennis van hun eigen loopbaan en zijn ze in staat om daar zelf voldoende sturing aan te geven?

Zijn de 5 loopbaancompetenties zoals o.a. door Marinka Kuijpers geformuleerd voldoende uitgewerkt?

Wat zijn mogelijkheden om dit te versterken.

Zijn er aspecten die verder geprofessionaliseerd zouden kunnen worden bij decanen/ LOB/SLB-begeleiders?

Welke activiteiten zou Spirit4you kunnen uitvoeren?

²³ https://www.expertisepuntlob.nl/bestanden/nieuws-2023/230829_Rapport_monitor_LOB_Eindmeting_publieksversie_definitief.pdf

Vragen voor de studieloopbaan (LOB/SLB-)begeleiders/decanen

Is er voldoende zicht op de manier waarop de overstap van mbo-ers naar het hbo verloopt? De uitval van mbo-ers in het eerste jaar is groter dan van de havisten? Is er aanvullende actie nodig van:

- Van de kant van het mbo?
- Van de kant van het hbo?

Hebben de mbo- en hbo-opleidingen LOB/slb al voldoende verankerd in beleid en concrete plannen?

Zijn er voldoende uren beschikbaar voor zowel LOB/SLB begeleiders als de studenten zelf? Is LOB een apart vak in het mbo en in het hbo?

Is LOB onderdeel van mentorlessen of van SLB-gesprekken? Is het aanbod van LOB-activiteiten nu voldoende, wat zou er meer of beter gedaan kunnen worden?

Is LOB voldoende gespreid over de verschillende leerjaren? En kan LOB beter individueel of in groepsverband?

Zou er meer met andere partijen samengewerkt moeten worden? (bedrijven, gemeenten, ouders etc).

Zijn de LOB begeleiders voldoende op hun taak berekend of is verdere professionalisering wenselijk en op welk terrein dan?

Sommige hbo-opleidingen kennen weinig uitval en studiewissel van studenten met een mbo-vooropleiding en andere juist meer (zie de bijlagen)

Is er gerichte actie nodig per hbo-opleiding en welke activiteiten zijn dan mogelijk en door wie?

Hoe kan Spirit4you behulpzaam zijn bij bovenstaande vragen?

Vragen voor decanen en studieloopbegeleiders

Op welke onderdelen zou de overstap tussen havo en mbo naar hbo verbeterd kunnen worden?

Gezien de grote verschillen m.b.t. uitval en switch per opleiding: hoe kunnen we van elkaar leren, zowel op mbo- en havo als op hbo-niveau?

Op welke wijze kan beter ingespeeld worden op het belang van hbo-studievaardigheden?

Hoe kan Spirit4you hierbij ondersteunen?

Bijlagen

Doorstroom havo-hbo

Tabel 16. Doorstroom met havodiploma in regio Haaglanden in % in 2020-2021 en 2021-2022

Doorstroom havo-vervolg	Geslaagden 2020-2021 en doorstroom naar					Geslaagden 2021-2022 en doorstroom naar				
	Geen bekostigd onderwijs	hbo	vwo	overig	Totaal	Geen bekostigd onderwijs	hbo	vwo	overig	totaal
Delft	16,6%	75,1%	4,9%	3,4%	100%	18,0%	71,9%	7,1%	3,0%	100%
Christelijk Lyceum Delft	15,6%	76,1%	4,4%	3,9%	100%	20,8%	70,5%	5,8%	2,9%	100%
Grotius College	28,1%	60,9%	7,8%	3,1%	100%	20,7%	70,7%	4,9%	3,7%	100%
Stanislas College	12,7%	80,3%	4,2%	2,8%	100%	11,6%	75,0%	10,7%	2,7%	100%
Leidschendam-Voorburg	15,0%	72,1%	7,5%	5,4%	100%	18,6%	68,0%	11,7%	1,7%	100%
SGM Dalton Vatel	17,8%	65,6%	8,9%	7,8%	100%	17,0%	66,0%	14,2%	2,8%	100%
Sint Maartens College	11,0%	73,2%	9,8%	6,1%	100%	20,7%	64,4%	13,8%	1,1%	100%
Veurs Lyceum	16,2%	79,4%	2,9%	1,5%	100%	18,4%	81,6%	0,0%	0,0%	100%
Pijnacker-Nootdorp	15,1%	75,3%	4,3%	5,4%	100%	13,3%	81,0%	2,9%	2,9%	100%
Stanislas College	15,1%	75,3%	4,3%	5,4%	100%	13,3%	81,0%	2,9%	2,9%	100%
Rijswijk	3,4%	86,2%	8,6%	1,7%	100%	10,4%	77,1%	10,4%	2,1%	100%
Rijswijks Lyceum	3,4%	86,2%	8,6%	1,7%	100%	10,4%	77,1%	10,4%	2,1%	100%

Vervolg tabel op de volgende pagina

Vervolg tabel Tabel 16

Doorstroom havo-vervolg	Geslaagden 2020-2021 en doorstroom naar					Geslaagden 2021-2022 en doorstroom naar				
	Geen bekostigd onderwijs	hbo	vwo	overig	Totaal	Geen bekostigd onderwijs	hbo	vwo	overig	totaal
's-Gravenhage	23,6%	63,3%	11,4%	1,7%	100%	25,8%	61,2%	10,3%	2,6%	100%
Christelijk Lyceum Zandvliet	20,0%	74,3%	4,3%	1,4%	100%	19,8%	60,5%	13,6%	6,2%	100%
AOG	17,1%	64,8%	15,2%	2,9%	100%	9,9%	81,3%	8,8%	0,0%	100%
Christelijk College De Populier	20,9%	65,7%	12,7%	0,7%	100%	31,8%	57,3%	7,3%	3,6%	100%
Dalton Den Haag	23,0%	49,4%	27,6%	0,0%	100%	34,2%	47,9%	12,3%	5,5%	100%
Esloo Onderwijsgroep	17,6%	73,3%	5,3%	3,8%	100%	20,2%	76,6%	2,1%	1,1%	100%
Het Rijnlands Lyceum	33,3%	58,3%	8,3%	0,0%	100%	20,0%	73,3%	0,0%	6,7%	100%
Interconf Hofstadcollege	11,5%	81,3%	7,3%	0,0%	100%	9,6%	74,0%	16,4%	0,0%	100%
Johan de Witt Scholengroep	19,7%	67,5%	12,0%	0,9%	100%	20,8%	67,9%	5,7%	5,7%	100%
Maerlant Lyceum	29,3%	43,1%	25,9%	1,7%	100%	40,3%	32,3%	27,4%	0,0%	100%
's Gravendreef College	19,4%	77,6%	3,0%	0,0%	100%	17,5%	73,8%	5,0%	3,7%	100%
Scholengr. Den Haag Zuid-West	13,2%	76,5%	10,3%	0,0%	100%	5,9%	82,4%	10,3%	1,5%	100%
Haags Montessori Lyceum	42,3%	49,3%	5,6%	2,8%	100%	58,1%	35,1%	4,1%	2,7%	100%
Segbroek College	28,2%	60,4%	9,4%	2,0%	100%	24,5%	65,0%	8,4%	2,1%	100%
VCL	50,0%	36,5%	11,5%	1,9%	100%	30,8%	48,1%	21,2%	0,0%	100%
Vrije School Zuid-Holland	36,4%	41,8%	16,4%	5,5%	100%	55,2%	22,4%	20,7%	1,7%	100%
Wassenaar	22,3%	60,7%	14,3%	2,7%	100%	30,7%	45,5%	15,9%	8,0%	100%
Adelbert College	16,5%	65,9%	14,1%	3,5%	100%	31,4%	52,9%	8,6%	7,1%	100%
Het Rijnlands Lyceum	40,7%	44,4%	14,8%	0,0%	100%	27,8%	16,7%	44,4%	11,1%	100%
Westland	11,9%	81,0%	3,2%	3,9%	100%	10,8%	81,3%	4,6%	3,3%	100%
ISW	11,9%	81,0%	3,2%	3,9%	100%	10,8%	81,3%	4,6%	3,3%	100%
Zoetermeer	21,7%	69,8%	5,0%	3,5%	100%	19,3%	70,2%	7,2%	3,3%	100%
Erasmus College	23,7%	67,5%	6,5%	2,4%	100%	23,3%	63,8%	10,3%	2,6%	100%
Oranje Nassau College	15,1%	80,8%	2,7%	1,4%	100%	13,5%	80,9%	2,2%	3,4%	100%
RK Alfrink College	20,6%	68,0%	4,1%	7,2%	100%	16,1%	70,3%	10,2%	3,4%	100%
Picasso Lyceum	25,9%	65,5%	5,2%	3,4%	100%	25,8%	66,7%	3,0%	4,5%	100%
Totaal	19,8%	69,1%	8,3%	2,8%	100%	21,2%	67,0%	8,9%	2,9%	100%

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/onderwijs-algemeen/leerlingen-en-studentenstromen/leerlingen-en-studentenstromen.jsp

Instroom per opleiding in 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met een havo vooropleiding

Tabel 17. Instroom De Haagse Hogeschool met havo vooropleiding

Locatie	opleiding	2018	2019	2020	2021	2022	
's-Gravenhage	ad facility management	-	<5	<5	<5	<5	
	ad finance & control	<5	<5	<5	<5	<5	
	b accountancy	55	32	38	38	38	
	b bedrijfskunde	106	92	83	81	85	
	b bestuurskunde/overheidsmanagement	71	91	88	91	72	
	b bouwkunde	62	61	82	73	60	
	b chemische technologie	15	12	12	5	10	
	b civiele techniek	46	33	24	17	16	
	b commerciële economie	64	58	69	36	56	
	b communicatie	25	40	29	18	19	
	b communication and multimedia design	60	40	40	20	33	
	b european studies	138	133	154	127	87	
	b facility management	74	63	60	51	54	
	b finance & control	78	65	73	64	47	
	b hbo - rechten	166	155	190	113	151	
	b hbo-ict	135	105	108	84	120	
	b huidtherapie	38	36	37	35	33	
	b human resource management	20	30	34	32	24	
	b industrieel product ontwerpen	35	56	50	25	37	
	b integrale veiligheidskunde	132	137	138	119	94	
	b international business	106	80	86	51	60	
	b mens en techniek	55	51	34	26	31	
	b ondernemerschap & retail management	61	69	100	72	67	
	b opl. leraar vo 1e gr in lichamelijke opvoeding	98	126	138	90	98	
	b opleiding tot leraar basisonderwijs	36	31	23	25	29	
	b opleiding tot verpleegkundige	117	42	51	58	58	
	b pedagogiek	74	68	100	86	108	
	b ruimtelijke ontwikkeling	31	34	30	19	20	
	b social work	60	38	64	50	40	
	b sportkunde	52	60	67	57	59	
	b voeding en dietetiek	68	75	94	63	56	
	Zoetermeer	b applied data science & artificial intelligence	-	-	-	-	21
		b hbo-ict	52	41	39	41	44
Delft	b elektrotechniek	26	20	18	23	12	
	b hbo-ict	24	31	31	51	31	
	b mechatronica	50	49	67	51	51	
	b technische bedrijfskunde	62	50	60	41	38	
	b technische natuurkunde	83	64	53	47	47	
	b toegepaste wiskunde	40	25	35	22	17	
	b werktuigbouwkunde	96	61	63	51	58	
Totaal		2511	2254	2462	1953	1981	

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

Toelichting: deze gegevens bevatten zowel directe als indirecte instroom

De instroom in De Haagse Hogeschool vanuit het havo is in schooljaar 2022-2023 licht gestegen met 28 naar 1981 studenten. De opleidingen met de grootste havo-instroom zijn:

- Hbo-rechten: 152 studenten
- Hbo-ict: 120 studenten
- Pedagogiek: 108 studenten

Tabel 18. Instroom De Haagse Hogeschool met havo vooropleiding

Locatie	Opleiding	2018	2019	2020	2021	2022
Delft	ad tuinbouwmanagement	7	-	<5	<5	<5
	b dier- en veehouderij	15	18	20	9	8
	b food commerce & technology	27	24	20	15	7
	b landscape and environment management	30	27	30	34	37
	b luchtvaarttechnologie	82	82	78	66	69
	b tuinbouw & agribusiness	15	24	19	21	12
's-Gravenhage	ad crossmediale communicatie	<5	15	13	10	6
	ad pedagogisch educatief professional	-	-	-	<5	-
	ad sociaal financiële dienstverlening	<5	-	8	<5	<5
	b business studies	19	20	75	49	27
	b communicatie	5	8	8	7	9
	b creative business	69	90	101	65	40
	b opleiding tot leraar basisonderwijs	12	16	40	13	18
	b sociaal-juridische dienstverlening	7	12	10	7	5
	b social work	16	20	42	31	17
	Totaal		304	356	464	327

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

De totale havo-instroom is gedaald naar 255, lager in vergelijking met het jaar daarvoor. De grootste hbo-opleiding voor de havisten is luchtvaarttechnologie met 69 studenten gevolgd door creative business met 40 studenten.

Tabel 19. Instroom bij Hotelschool The Hague met havo vooropleiding

Locatie	Opleiding	2018	2019	2020	2021	2022
's-Gravenhage	b hotel management	58	68	87	71	72

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

De opleiding hotelmanagement van Hotelschool The Hague, vestiging Den Haag kent in 2021 een instroom van 72 studenten met een havo-vooropleiding is daarmee bijna gelijk als het jaar daarvoor.

Tabel 20. Instroom bij Hogeschool der Kunsten den Haag met havo vooropleiding

Locatie	Opleiding	2018	2019	2020	2021	2022
's-Gravenhage	b autonome beeldende kunst	< 5	< 5	< 5	<5	<5
	b dans	< 5	< 5	< 5	<5	8
	b docent muziek	< 5	6	< 5	5	<5
	b muziek	< 5	5	8	<5	<5
	b vormgeving	12	6	12	6	8
Totaal		12	17	20	11	16

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

De vijf bachelor opleidingen van de Hogeschool der Kunsten Den Haag kennen een relatief beperkte instroom van studenten met een havo vooropleiding. Daarom kunnen in veel gevallen vanwege privacy niet de daadwerkelijke aantallen worden genoemd.

Uitval en studiewissel bij 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met havo vooropleiding

Tabel 21. Studie-uitval en studiewissel na 1 jaar De Haagse Hogeschool met havo vooropleiding

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
's-Gravenhage	b accountancy	10,0%	7,9%	18,4%	23,3%	42,1%	18,4%
	b bedrijfskunde	13,5%	11,0%	4,9%	27,0%	22,0%	23,5%
	b bestuurskunde/ overheidsmanagement	16,7%	19,4%	20,7%	27,8%	22,6%	17,2%
	b bouwkunde	13,3%	9,8%	9,6%	16,7%	34,1%	35,6%
	b chemische technologie	8,3%	8,3%	0,0%	25,0%	25,0%	40,0%
	b civiele techniek	12,1%	8,3%	5,9%	9,1%	20,8%	29,4%
	b commerciële economie	8,8%	8,7%	2,8%	15,8%	24,6%	27,8%
	b communicatie	7,5%	6,9%	22,2%	17,5%	17,2%	33,3%
	b communication and multimedia design	5,0%	22,5%	20,0%	20,0%	17,5%	15,0%
	b european studies	14,3%	13,7%	15,0%	20,3%	28,8%	33,1%
	b facility management	14,3%	6,7%	11,8%	15,9%	20,0%	17,6%
	b finance & control	3,1%	8,5%	11,1%	29,2%	19,7%	31,7%
	b hbo - rechten	10,5%	8,3%	5,5%	19,7%	25,0%	29,1%
	b hbo-ict	10,8%	12,1%	11,9%	17,6%	22,4%	17,9%
	b huidtherapie	0,0%	5,4%	2,9%	6,1%	2,7%	2,9%
	b human resource management	10,0%	8,8%	6,5%	30,0%	26,5%	19,4%
	b industrieel product ontwerpen	12,5%	14,0%	16,0%	21,4%	20,0%	16,0%
	b integrale veiligheidskunde	6,3%	15,4%	15,6%	25,0%	30,8%	20,0%
	b international business (economie)	8,8%	8,1%	9,8%	16,3%	16,3%	27,5%
	b mens en techniek	5,9%	14,7%	3,8%	17,6%	8,8%	34,6%
	b ondernemerschap & retail management	13,0%	14,0%	22,2%	13,0%	17,0%	19,4%
	b opl. leraar vo 1e gr in lichamelijke opvoeding	11,1%	18,4%	25,6%	7,1%	7,4%	8,9%
	b opleiding tot leraar basisonderwijs	16,7%	9,1%	16,0%	30,0%	31,8%	20,0%
	b opleiding tot verpleegkundige	14,6%	10,2%	5,6%	14,6%	12,2%	18,5%
	b pedagogiek	11,8%	10,2%	18,6%	17,6%	16,3%	31,4%
	b ruimtelijke ontwikkeling	14,7%	3,3%	5,3%	23,5%	23,3%	21,1%
	b social work	11,8%	11,3%	16,3%	17,1%	19,4%	16,3%
	b sportkunde	13,3%	16,7%	31,6%	16,7%	23,9%	29,8%
	b voeding en diëtetiek	15,1%	9,1%	23,8%	15,1%	16,9%	17,5%
	Zoetermeer	b hbo-ict	12,2%	10,3%	17,1%	12,2%	15,4%
Delft	b elektrotechniek	10,5%	12,5%	13,6%	47,4%	25,0%	18,2%
	b hbo-ict	16,1%	6,5%	17,6%	22,6%	22,6%	25,5%
	b mechatronica	6,1%	10,4%	13,7%	34,7%	25,4%	33,3%
	b technische bedrijfskunde	6,1%	6,7%	4,9%	30,6%	18,3%	43,9%
	b technische natuurkunde	10,9%	7,5%	8,5%	23,4%	34,0%	40,4%
	b toegepaste wiskunde	12,0%	8,6%	13,6%	28,0%	42,9%	36,4%
	b werktuigbouwkunde	6,6%	6,6%	14,6%	23,0%	14,8%	22,9%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

Dit overzicht laat zien dat de uitval en studiewissel van de havo-instromers zowel varieert per opleiding als per instroomjaar. Overall valt op dat het percentage studenten dat wisselt van opleiding groter is dan het percentage dat uitvalt. De totale omvang van deze uitval en studiewissel moet wel worden afgezet tegen de absolute aantallen die eerder zijn weergegeven.

Verder is de algemene trend, zoals eerder aangeven dat het percentage zowel van uitval als van studiewissel weer stijgen in het laatste instroomjaar.

Bij De Haagse Hogeschool was er bij de opleiding chemische technologie van degenen die in 2021 begonnen na 1 jaar geen uitval. De meeste uitval (31,6%) is er van de starters in 2021 bij sportkunde.

Studiewissel komt relatief vaker voor, huidtherapie is met 2,9% de opleiding met de minste studiewissel in 2021. Bij de opleiding technische bedrijfskunde is met 43,9% de meeste studiewissel.

Tabel 22. Studie-uitval en studiewissel na 1 jaar Hogeschool Inholland met havo-vooropleiding

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
Delft	b dier- en veehouderij	22,2%	15,0%	55,6%	22,2%	5,0%	11,1%
	b food commerce & technology	8,3%	0,0%	6,7%	8,3%	0,0%	13,3%
	b landscape and environment management	14,8%	10,0%	29,4%	33,3%	20,0%	14,7%
	b luchtvaarttechnologie	7,3%	2,6%	13,6%	17,1%	26,9%	21,2%
	b tuinbouw & agribusiness	8,3%	21,1%	10,0%	12,5%	15,8%	5,0%
's-Gravenhage	b business studies	20,0%	9,3%	10,2%	5,0%	18,7%	14,3%
	b communicatie	0,0%	0,0%	14,3%	25,0%	25,0%	14,3%
	b creative business	17,8%	16,8%	20,0%	24,4%	19,0%	30,8%
	b opleiding tot leraar basisonderwijs	6,7%	18,8%	16,7%	20,0%	28,1%	25,0%
	b sociaal-juridische dienstverlening	18,2%	10,0%	14,3%	27,3%	30,0%	71,4%
	b social work	5,0%	24,4%	16,7%	5,0%	19,5%	20,0%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

Zowel uitval als studiewissel varieert per opleiding als per jaar. Bij de uitval kent de opleiding food commerce & technology met 6,7% het laagste percentage, bij de opleiding dier- en veehouderij is de uitval met 55,6% het hoogst. Studiewissel komt bij degenen die 2021 begonnen bij de opleiding tuinbouw & agribusiness met 5% het minste voor. Bij sociaal-juridische dienstverlening is de studiewissel met 71,4% het hoogst.

Tabel 23. Studie-uitval en studiewissel na 1 jaar Hotelschool The Hague met havo vooropleiding

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
's-Gravenhage	b hotel management	2,9%	2,3%	1,4%	5,9%	0,0%	1,4%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

Zowel de uitval als studiewissel blijven op een laag niveau.

Tabel 24. Studie-uitval en studiewissel na 1 jaar Hotelschool The Hague met havo vooropleiding

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
's-Gravenhage	b autonome beeldende kunst	nb	nb	nb	nb	nb	nb
	b dans	nb	nb	nb	nb	nb	nb
	b docent muziek	16,7%	nb	0,0%	0,0%	nb	0,0%
	b muziek	0,0%	0,0%	nb	0,0%	12,5%	nb
	b vormgeving	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	nb	0,0%

Bron: website VH geraadpleegd 22 juni 2023, nb=niet bekend, te kleine aantallen

Van deze opleidingen zijn de gegevens rond uitval en studiewissel amper bekend, van docent muziek is zowel de uitval als de studiewissel in het laatste jaar 0%

Doorstroom mbo - hbo

Instroom per opleiding in 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met een mbo-vooropleiding

De Haagse Hogeschool

In onderstaande tabel wordt getoond hoeveel studenten met een mbo-vooropleiding zijn gestart met een hbo-opleiding bij de Haagse Hogeschool in de laatste 5 jaar.

Tabel 25. Instroom De Haagse Hogeschool per opleiding met een mbo-vooropleiding

Hogeschool	Locatie	Opleiding	2018	2019	2020	2021	2022
De Haagse Hogeschool	's-Gravenhage	ad facility management	16	20	16	12	11
		ad finance & control	12	15	12	11	12
		b accountancy	36	34	24	21	24
		b bedrijfskunde	58	41	55	35	44
		b bestuurskunde/overheidsmanagement	30	43	28	39	26
		b bouwkunde	34	25	36	32	24
		b chemische technologie	<5	<5	<5	-	-
		b civiele techniek	8	5	7	6	<5
		b commerciële economie	59	47	46	27	33
		b communicatie	22	13	22	5	15
		b communication and multimedia design	56	38	31	26	29
		b european studies	50	43	58	53	28
		b facility management	56	62	54	34	34
		b finance & control	70	67	48	44	36
		b hbo - rechten	143	105	123	104	126
		b hbo-ict	92	125	129	104	118
		b huidtherapie	49	66	57	44	55
		b human resource management	57	53	53	55	51
		b industrieel product ontwerpen	16	24	23	9	9
		b integrale veiligheidskunde	60	73	68	60	60
		b international business	51	50	45	37	30
		b mens en techniek	9	<5	14	<5	8
		b ondernemerschap & retail management	56	52	54	34	33
		b opl. leraar vo 1e gr in lichamelijke opvoeding	75	56	64	79	56
		b opleiding tot leraar basisonderwijs	34	26	28	31	19
		b opleiding tot verpleegkundige	113	74	117	111	103
		b pedagogiek	86	84	95	90	120
b ruimtelijke ontwikkeling	<5	<5	<5	<5	<5		
b social work	131	146	161	153	150		
b sportkunde	24	20	30	22	15		
b voeding en dietetiek	63	56	76	81	67		
De Haagse Hogeschool	Zoetermeer	b applied data science & artificial intelligence	-	-	-	-	<5
		b hbo-ict	43	22	16	26	36
De Haagse Hogeschool	Delft	b elektrotechniek	24	19	12	7	16
		b hbo-ict	18	14	22	27	32
		b mechatronica	24	33	34	30	21
		b technische bedrijfskunde	8	12	12	11	7
		b technische natuurkunde	13	15	13	8	9
		b toegepaste wiskunde	<5	7	<5	<5	<5
		b werktuigbouwkunde	39	29	26	20	11
totaal		1735	1614	1709	1488	1468	

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

De hbo-opleidingen met de grootste mbo-instroom zijn: Social Work (150 studenten), pedagogiek (120 studenten) hbo-rechten (126 studenten).

Tabel 26. Instroom Hogeschool Inholland per opleiding met een mbo-vooropleiding

Hogeschool	Locatie	Opleiding	2018	2019	2020	2021	2022
hogeschool Inholland	Delft	ad tuinbouwmanagement	<5	11	<5	7	<5
		b dier- en veehouderij	11	<5	6	<5	12
		b food commerce & technology	<5	5	11	11	5
		b landscape and environment management	5	8	10	19	8
		b luchtvaarttechnologie	21	17	19	26	21
		b tuinbouw & agribusiness	20	13	23	24	19
	's-Gravenhage	ad crossmediale communicatie	24	19	23	11	5
		ad pedagogisch educatief professional	-	-	-	59	36
		ad sociaal financiële dienstverlening	11	17	24	25	9
		b business studies	17	20	21	25	14
		b communicatie	<5	8	13	5	<5
		b creative business	40	64	42	39	25
		b opleiding tot leraar basisonderwijs	20	32	70	33	47
b sociaal-juridische dienstverlening	14	17	16	15	12		
	b social work	28	48	59	61	50	
Totaal			211	279	337	360	263

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

De grootste mbo-instroom is bij Social work (50 studenten), de Pabo (47 studenten) en de Associate Degree met 36 mbo-studenten.

Tabel 27. Instroom Hotelschool The Hague per opleiding met een mbo-vooropleiding

Hogeschool	Locatie	Opleiding	2018	2019	2020	2021	2022
Hotelschool The Hague	's-Gravenhage	b hotel management	20	22	15	29	30

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

De mbo-instroom is de laatste 2 jaar geleidelijk gestegen naar 30.

Tabel 28. Instroom Hogeschool der Kunsten Den Haag per opleiding met een mbo-vooropleiding

Hogeschool	Locatie	Opleiding	2018	2019	2020	2021	2022
Hogeschool der Kunsten Den Haag	's-Gravenhage	b autonome beeldende kunst	6	<5	<5	<5	<5
		b docent muziek	<5	-	-	<5	<5
		b muziek	-	-	-	<5	-
		b vormgeving	17	19	12	8	10
		m master of arts in fine art and design	-	-	<5	<5	-
Totaal			23	19	12	8	10

Bron: VH, maatwerkvraag, april 2023

Bij de opleiding vormgeving zijn 10 studenten met een mbo-vooropleiding.

Uitval en studiewissel bij 4 hogescholen in regio Haaglanden van studenten met een mbo vooropleiding

Tabel 29. Uitval en studiewissel De Haagse Hogeschool na 1 jaar per opleiding met een mbo-vooropleiding

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
's-Gravenhage	b accountancy	35,3%	25,0%	23,8%	20,6%	25,0%	23,8%
	b bedrijfskunde	9,4%	17,0%	18,5%	18,8%	21,3%	18,5%
	b bestuurskunde/ overheidsmanagement	0,0%	12,5%	0,0%	61,5%	12,5%	58,3%
	b bouwkunde	12,0%	8,3%	21,9%	20,0%	13,9%	25,0%
	b chemische technologie	-	-	-	-	-	-
	b civiele techniek	20,0%	28,6%	16,7%	40,0%	42,9%	16,7%
	b commerciële economie	16,2%	21,6%	26,1%	21,6%	13,5%	17,4%
	b communicatie	38,5%	4,5%	20,0%	15,4%	13,6%	20,0%
	b communication and multimedia design	21,1%	9,7%	0,0%	5,3%	3,2%	15,4%
	b european studies	16,3%	10,3%	34,0%	30,2%	22,4%	15,1%
	b facility management	18,2%	17,4%	26,7%	20,0%	8,7%	10,0%
	b finance & control	24,5%	10,0%	20,0%	18,9%	22,5%	25,7%
	b hbo - rechten	2,9%	13,9%	3,8%	20,6%	16,7%	26,9%
	b hbo-ict	20,0%	16,1%	25,3%	9,0%	16,1%	5,5%
	b huidtherapie	12,2%	8,7%	2,6%	0,0%	2,2%	2,6%
	b human resource management	15,2%	13,7%	17,0%	13,0%	15,7%	4,3%
	b industrieel product ontwerpen	16,7%	43,5%	22,2%	25%	17,4%	0,0%
	b integrale veiligheidskunde	29,4%	18,2%	16,7%	23,5%	18,2%	25,0%
	b international business (economie)	2,0%	11,1%	13,5%	24,0%	13,3%	16,2%
	b mens en techniek	-	21,4%	-	-	7,1%	-
	b ondernemerschap & retail management	25,0%	25,9%	38,2%	9,6%	14,8%	11,8%
	b opl. leraar vo 1e gr in lichamelijke opvoeding	10,7%	6,3%	21,5%	1,8%	1,6%	2,5%
	b opleiding tot leraar basisonderwijs	35,3%	16,7%	21,1%	0,0%	16,7%	5,3%
	b opleiding tot verpleegkundige	18,5%	11,8%	22,4%	14,8%	5,9%	6,1%
	b pedagogiek	25,0%	18,9%	32,2%	20,2%	20,0%	15,6%
	b ruimtelijke ontwikkeling	-	-	-	-	-	-
	b social work	19,8%	17,2%	29,2%	11,0%	13,1%	10,4%
	b sportkunde	30,0%	13,3%	31,8%	20,0%	13,3%	4,5%
	b voeding en diëtetiek	28,9%	7,5%	21,4%	8,9%	15,1%	12,5%
	Zoetermeer	b hbo-ict	9,1%	12,5%	34,6%	9,1%	18,8%
Delft	b elektrotechniek	55,6%	44,4%	0,0%	11,1%	22,2%	0,0%
	b hbo-ict	14,3%	18,2%	22,2%	14,3%	0,0%	11,1%
	b mechatronica	33,3%	32,4%	20,0%	12,1%	5,9%	23,3%
	b technische bedrijfskunde	25,0%	16,7%	27,3%	16,7%	8,3%	18,2%
	b technische natuurkunde	6,7%	38,5%	0,0%	26,7%	30,8%	37,5%
	b toegepaste wiskunde	28,6%	-	-	42,9%	-	-
	b werktuigbouwkunde	23,5%	26,1%	7,7%	0,0%	8,7%	15,4%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

De opleidingen zonder uitval van mbo-ers in het laatst bekende jaar zijn bestuurskunde/overheidsmanagement, communication and multimedia design, elektrotechniek en technische natuurkunde. De meeste uitval is bij ondernemerschap & retail management met 38,2%. Het wisselen van studie komt niet voor bij industrieel product ontwerpen en elektrotechniek. De meeste wissel komt voor bij bestuurskunde/overheidsmanagement met 58,3%.

Tabel 30. Studie-uitval en studiewissel Hogeschool Inholland na 1 jaar met mbo-vooropleiding in de vestigingen Den Haag en Delft

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
Delft	b dier- en veehouderij	nb	50,0%	-	nb	0,0%	-
	b food commerce & technology	40,0%	0,0%	18,2%	0,0%	27,3%	0,0%
	b landscape and environment management	0,0%	20,0%	10,5%	12,5%	0,0%	5,3%
	b luchtvaarttechnologie	17,6%	31,6%	34,6%	29,4%	5,3%	15,4%
	b tuinbouw & agribusiness	18,5%	16,3%	35,7%	20,0%	5,0%	28,6%
's-Gravenhage	b business studies	25,0%	23,8%	8,0%	5,0%	23,8%	16,0%
	b communicatie	25,0%	15,4%	20,0%	0,0%	15,4%	0,0%
	b creative business	14,1%	23,8%	38,5%	26,6%	9,5%	20,5%
	b opleiding tot leraar basisonderwijs	18,8%	14,3%	-	12,5%	0,0%	-
	b sociaal-juridische dienstverlening	23,1%	0,0%	26,7%	15,4%	20,0%	20,0%
	b social work	9,5%	8,9%	8,6%	4,8%	4,4%	8,6%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

De minste uitval komt voor bij business studies (8,0%) de meeste uitval is creative business met 38,5%. Studiewissel komt bij 2 opleidingen niet voor: food commerce & technology en communicatie. De meeste studiewissel is bij tuinbouw & agribusiness met 28,6%.

Tabel 31. Studie-uitval en studiewissel Hotelschool The Hague na 1 jaar met mbo-vooropleiding

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
's-Gravenhage	b hotel management	0,0%	6,7%	0,0%	9,1%	6,7%	0,0%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd

In het laatst bekende studiejaar is er geen uitval en ook geen studiewissel.

Tabel 32. Studie-uitval en studiewissel Hogeschool der Kunsten Den Haag na 1 jaar met mbo-vooropleiding

Locatie	Opleiding	Uitval na 1 jaar			Studiewissel na 1 jaar		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021
's-Gravenhage	b autonome beeldende kunst	nb	nb	nb	nb	nb	nb
	b docent muziek	nb	nb	nb	nb	nb	nb
	b muziek	nb	nb	nb	nb	nb	nb
	b vormgeving	16,7%	0,0%	nb	5,6%	9,1%	12,5%

Bron: website VH, 23-6-2023 geraadpleegd, nb=te kleine aantallen

Vanwege kleine aantallen zijn de meeste gegevens niet bekend. Bij de opleiding vormgeving kent in het laatste jaar een studiewissel van 12,5%.

